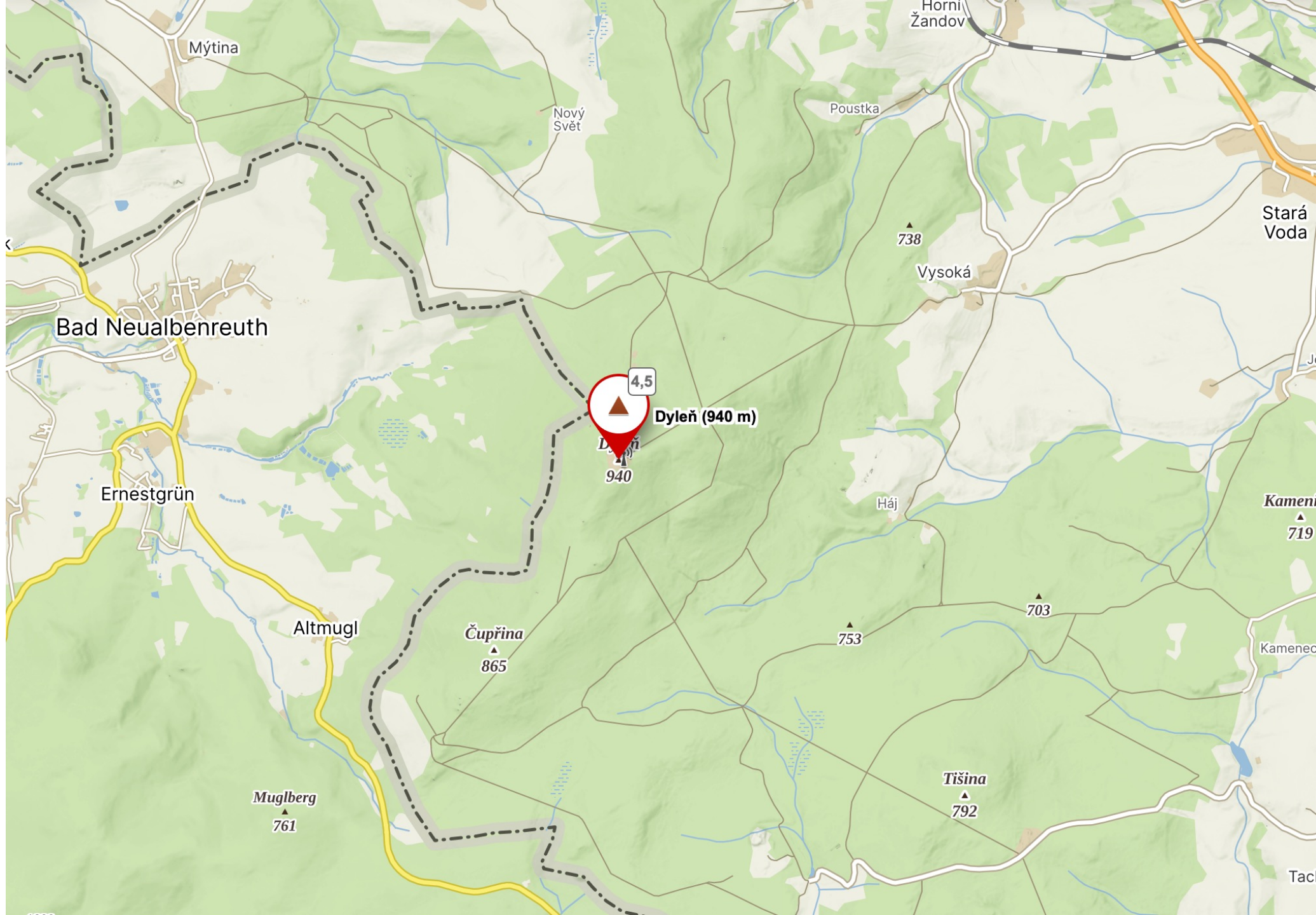

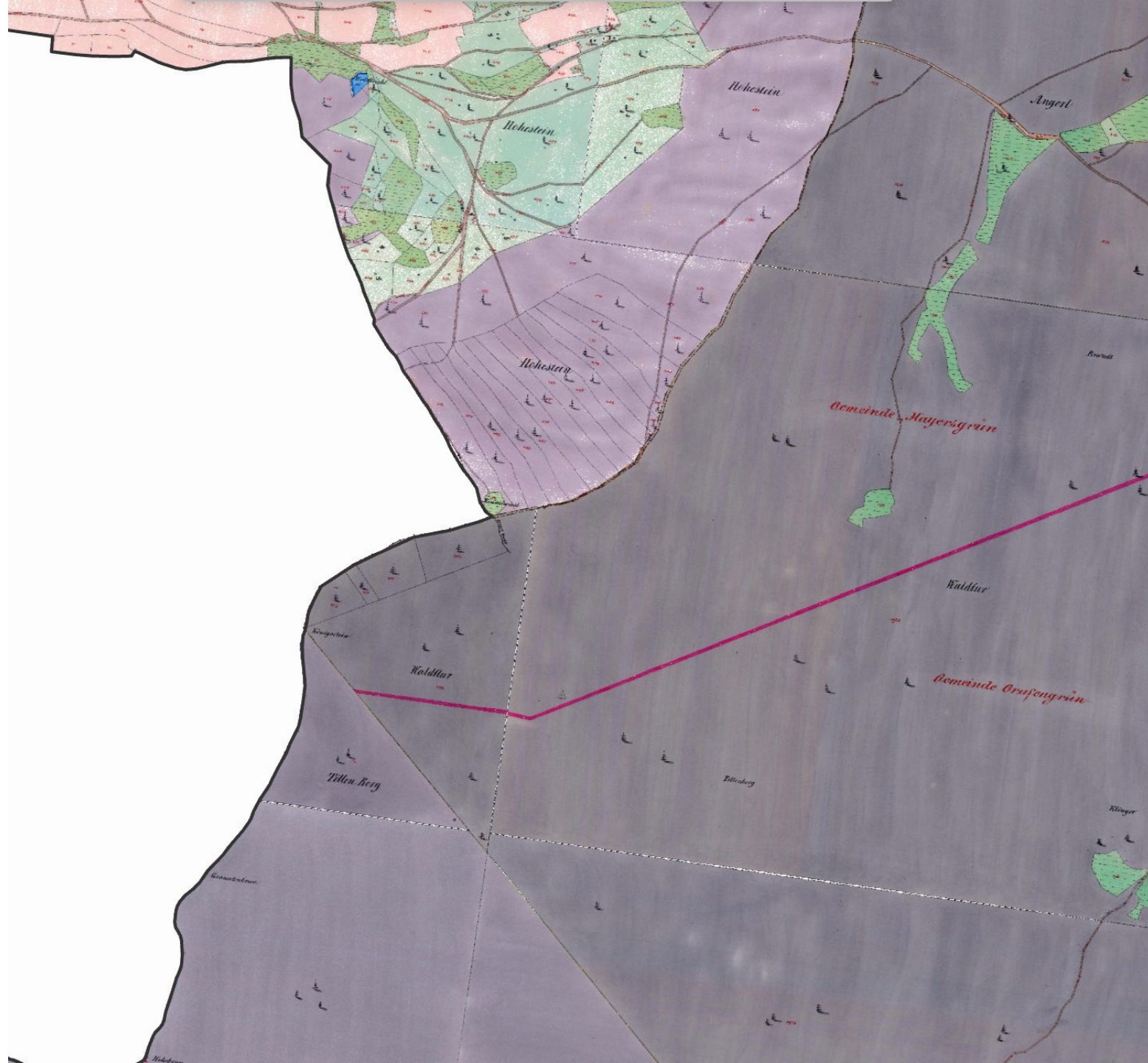

Dyleň

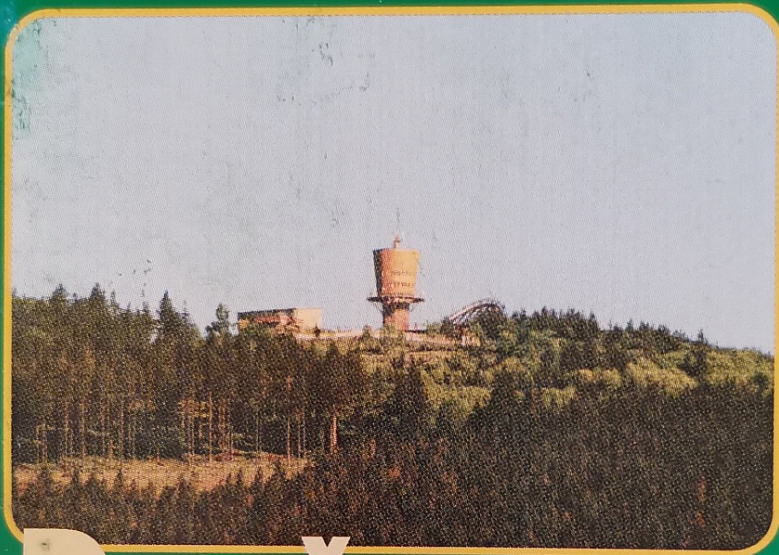

- **Dyleň** (rod ženský, německy *Tillenberg*) je hora v Českém lese a v okrese Cheb ležící asi 15 kilometrů západním směrem od Mariánských Lázní. Její vrchol leží v nadmořské výšce **940 metrů** a je vzdálen asi 500 metrů od státní hranice České republiky se Spolkovou republikou Německo, přesněji s Bavorskem.
- Vrchol, ležící mezi hranicí se SRN a železnou oponou, jejíž linie je dodnes patrná asi kilometr směrem do vnitrozemí, měl strategický význam v době studené války. Vzhledem k tomu, že se jedná o výrazný vrch s dalekým rozhledem do Bavorska, byla na něm postavena obytná budova pro vojenskou posádku, **pozorovací a odposlouchávací věž**. Probíhal zde monitoring rádiového provozu v téměř celém Bavorsku. Podobná věž sloužící ke stejným účelům naopak amerických výzvědných služeb stojí dodnes v Německu na hoře Schneeberg.
- Odposlouchávací stanice ztratila svůj význam po sametové revoluci. V devadesátých letech 20. století bylo její vybavení demontováno, věž byla rekonstruována a v současnosti slouží jako **retranslační věž, vysílač televizních a rozhlasových programů**. V pásmu VKV odtud vysílá Český rozhlas (ČRo1, 97,6 MHz a ČRo Karlovy Vary, 100,8 MHz) a chebské soukromé Rádio Egrensis (92,5 MHz). Díky výhodné poloze vysílače lze programy zachytit v dalekém okolí nejen v Česku, ale i v Horní Falci a Horních Francích. Rádio Egrensis tak lze díky vyššímu výkonu vysílače poslouchat například ve vyšších polohách i v okolí Řezna.
- Vrcholová věž i okolní objekty jsou dosud obehnané původním oplocením z ostnatého drátu a jsou pro veřejnost nepřístupné.
- Podle místní tradice Dyleň roku 1805 prohlásil Napoleon Bonaparte za **zeměpisný střed Evropy**. To dodnes připomíná kamenný sloup s nápisem, jenž však leží od vrcholu asi kilometr jihozápadním směrem a o více než sto metrů níže.
- Dyleň inspirovala německého básníka Ernsta Freimuta (vlastním jménem Johanna Sommerta) k sepsání epické básně *Der Tillenberg: Ein Sagenschatz aus dem Egerlande* (Dyleň: poklad pohádek z Chebska) která byla poprvé vydána roku 1904.

REGIONÁLNÍ VYDAVATELSTVÍ CHEB
RÁDIO EGRENSIS

POVĚSTI HORY DYLEŇ

1.

REGIONÁLNÍ
VYDAVATELSTVÍ CHEB

SÉRIE POVĚSTI
CHERVENA

—KESSINGER'S RARE REPRINTS—

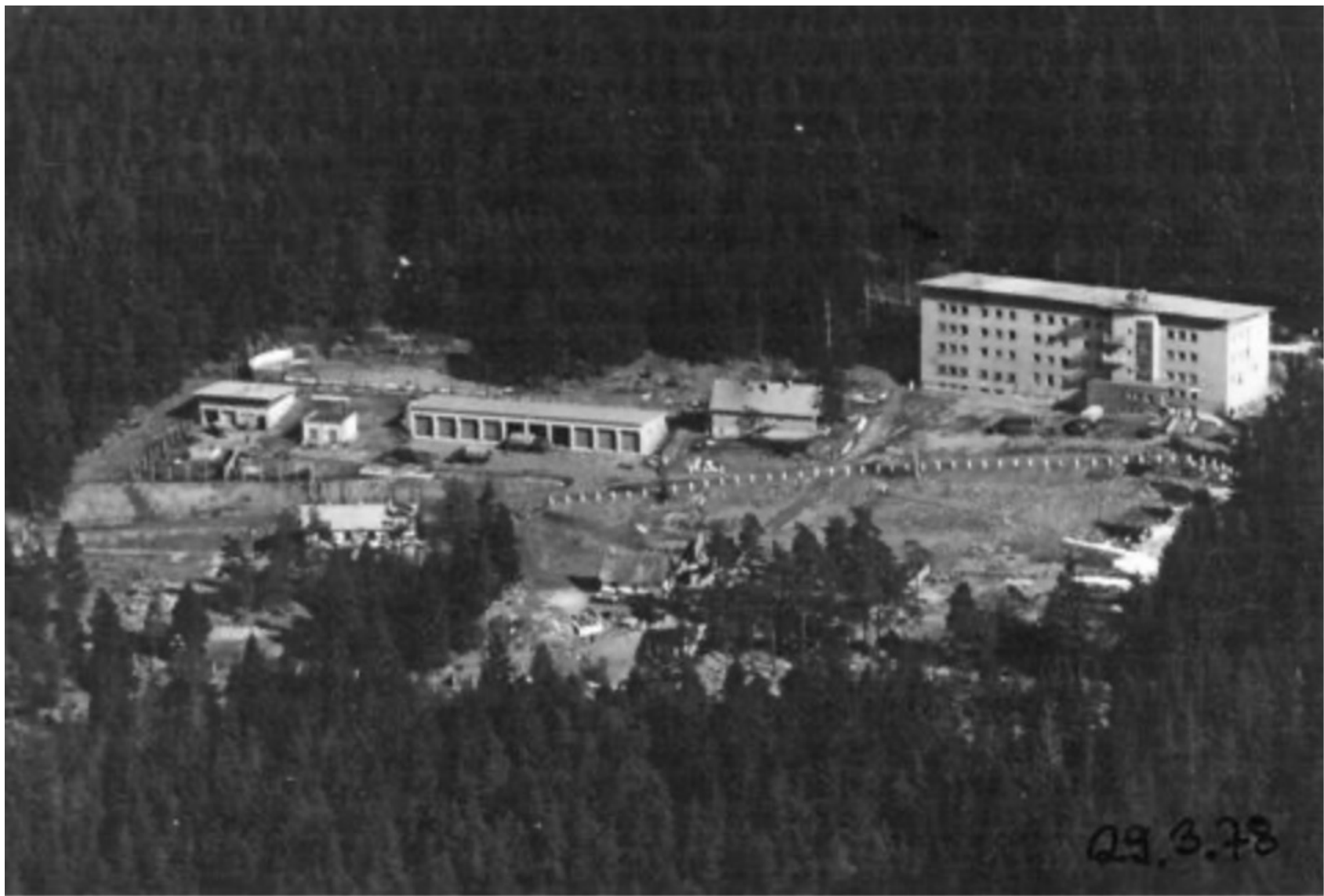
Der Tillenberg

Ein Sagenschatz Aus Dem
Egerlande
(1904)

Ernst Freimut

K historii dolování v Dyleňském lese

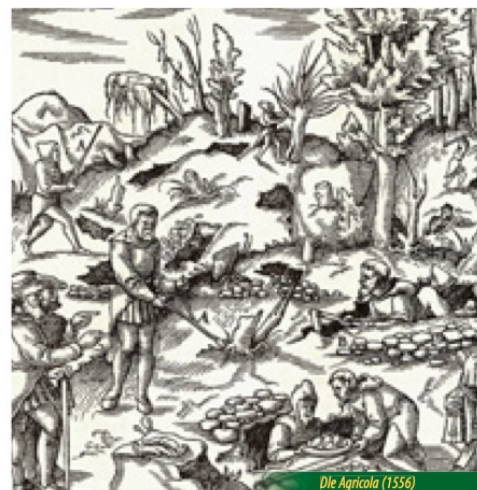
Jiří Hlávka, AOPK ČR - Správa CHKO Český les

Na území Dyleňského lesa se v minulosti těžila zejména měď a stříbro, kobaltové rudy a dokonce i zlato. V době nedávno minulé se využívaly bohaté rudy uranu.

Při vyhlásování Chráněné krajinné oblasti Český les v roce 2005 byla její severní kontura vymezena hranicí Plzeňského kraje. To je přirozené v rozporu s reálnou geomorfologickou situací. Stranou zájmu tak zůstala větší část Dyleňského lesa, což je terén geologicky velice pestrý a zajímavý. Z geologického hlediska se jedná o severní uzávěr prastaré jednotky tzv. moldanubika Českého lesa tvořeného nejrůznějšími přechody pararul. Na rozdíl od více či méně monotónních hornin Přímského a Čerchovského lesa je zde často vyvinuta tzv. „pestrá série“ moldanubika. Základní masiv pararul je hojně vystřídan polohami odolných kvarcitů, grafitických břidlic, krystalických vápenců apod. Na sever se noří moldanubikum pod mladší horniny předprvohorního až prvohorního stáří, které již náleží ke zcela odlišné jednotce sasko-durynské. Z ložiskově-geologického hlediska zůstává atraktivní právě oblast moldanubická. Při východní hranici je geologická situace dále zdramatizována vývojem borského žulového masivu, kde pohoří Českého lesa již přechází v Tachovskou brázdou. V generální linii Zadní Chodov - Panský vrch - Stará Voda se setkáváme s projevy mohutné zlomové - tektonické linie 1. řádu, českým křemenným valem. Prohřátí spojené se vznikem „variských“ (mladopravohorních) žulových masivů a mohutné, opakované tektonické pohyby hornin vytvořily příhodné podmínky pro vznik relativně pestré škály ložisek rud.

S ohledem na pestrost ekonomicky významných akumulací prvků a rudních minerálů zůstává oblast Dyleňského lesa nesmírně zajímavou. Po stránce montánně-historické je terén naprosto nesrovnatelný s ostatními částmi Českého lesa. V minulosti tak hornická činnost přímo utvářela ráz zdejší krajiny. V některých enklávách jsou dodnes i pro laika její stopy nepřehlédnutelné.

V severní části Českého lesa bylo v 16. století několik produkčně úspěšných důlních děl na mědirudných ložiskách. Povahou byla hydrotermálního původu a vyskytovala se na žilách s převládající křemennou výplní. Z báňsko-historického hlediska je nejvýznamnějším ložiskem oblast Třech Seker. V širším okolí lze však jmenovat celou řadu lokalit, kde v minulosti existovaly více či méně produktivní doly. Typická žilná mineralizace vázaná na křemenné žíly mocnosti přes 0,5 m byla u Chodové Planě, Kynžvartu, Smrkovce, Dolního Žandova aj. Především na měděné rudy bylo velmi bohaté okolí Třech Seker, kde zrudnění bylo produktivní v severojižním protažení v délce asi 10 km. Těžené žíly s chalkopyritovým zrudněním se vyskytují u bývalého Háje a Vysoké.

Dle Agricola (1556)

Na pozůstatky historického dolování je nejbohatší pásmo, které lze vymezit Sekerskými Chalupami, Třemi Sekerami, Chodovskou Hutí a údolím Huťského potoka k Broumovu. Rudonosnost tohoto pásma dále k jihu jen potvrzují výsledky geologického průzkumu, který ověřoval zjištěné anomálie uranových rud v okolí Chodského Újezda a Štokova.

Počátky dolování v regionu někteří autoři kladou do období před husitskými nepokoji. Předmětem zájmu tehdy bylo získávání mědi, na některých lokalitách s výrazným podílem stříbra. Reakcí na celospolečenský vývoj byla i narůstající pестrost těžených surovin. V oblasti mezi Třemi Sekerami a Starou Vodou nebo například poblíž bývalé Slatiny probíhala v minulosti těžba železných rud. Poblíž Vysoké a v okolí Neu Albenreuthu byly v 18. století těženy rudy kobaltu pro výrobu modrého barviva. Na Cechu Svatého Víta vrcholila na konci 17. století velmi výnosná těžba měděných a stříbrných rud. Tato lokalita stála u zrodu uranového hornictví. Vedle Jáchymova byl

Dle Agricola (1556)

Cech druhým ložiskem v rakousko-uherském mocnářství, kde byly uranové rudy těženy již v polovině 19. století. Uran, spojovaný mnohými z nás s obdobím studené války, měl tehdy mnohem ušlechtilější využití, než po 2. světové válce. Podle přísně střežených receptur se z něj vyráběla pestrá paleta překrásných barviv skla a porcelánu. Odbornou veřejností téměř otřásly nálezy bohatého zrudnění ve 20. letech 20. století. Pováleční geologové tak věru neměli žádnou velkou práci s doprůzkumem okolí Cechu Svatého Víta a nálezem bohatého ložiska Zadní Chodov. Tehdy dalo zřejmě největší práci přesvědčit ruské „experty“ o pravosti zjištěných anomálií. Ti totiž dlouho naměřeným výsledkům nechtěli věřit a pokládali údaje za zkreslené provozem výroby uranových barviv z počátku 20. století.

Vrchol Dyleně, podobně, jak je opředen bájemi, oplývá v našem regionu neobvyklými výskyty zlata. Na některých potůčcích lze nalézt hezké zlatinky i dnes.

Cenné informace o situaci na západních svazích Českého lesa v sousední Horní Falcí na konci 18. století nám podává dílo Matyáše Flurla „Popis hor v Bavorsku a Horní Falcí“ (*Beschreibung der Gebirge von Baiern und der oberen Pfalz*) vydané v roce 1792 v Mnichově. Pro historii hornictví zdejšího pohraničí zůstává důležitá oblast v okolí Mähringu. Severně leží obec Alt Albenreuth, dnes zaniklá Mýtina na českém území. Tato lokalita je z hlediska historie dolování rovněž pozoruhodná. Za vlády falckého kurfiřta Friedricha III. zde existovala nejen vydatná rýžoviště zlata, ale zřejmě i významné doly. Nejen Flurl, ale i Tadeáš Peithner (1780) a po něm řada dalších autorů popisují hledání a povrchové dobývání granátů na svazích Dyleně, které se tu nachází v zrnech do velikosti lískového oříšku a někdy snad i v drahokamové kvalitě. Mezi zdejším německým obyvatelstvem se pak po staletí vyprávěly zkazky o hledačích drahokamů, kteří sem přicházeli až z Benátek.

Pro úplnost výčtu surovin v minulosti dobývaných člověkem lze ještě jmenovat nevýrazné pokusy těžby grafitických pararul nebo křemene v linii českého křemenného valu a těžbu krystalických vápenců v okolí Háje. Svůj historický význam též měly vitriolové varny v oblasti Cechu Svatého Víta, Horní Vsi a Třech Seker. Podrobněji o zajímavostech dolování v Dyleňském lese pojednáme v příštích číslech časopisu Arnika.

- **Křížový kostelík**

Na malé výšině, která se rozkládá při cestě, která kdysi vedla ze Žandova na hrad Boršengrýn, prý stával kostelík. Zbyly po něm jen nepatrné stopy a na místě hlavního oltáře dřevěný kříž. Proto se mu říkalo Křížový kostelík. Jeho vznik sahá do let, kdy pán Heinrich, purkrabí z Plavna i z Míšně byl též pánem na Kynžvartě a Boršengrýnu. Podle pověsti vznikla nejprve kaple v místech dávné vraždy. Na Boršengrýnu tehdy žil mladý kastelán, který se zamiloval do starostovy dcery v Dolním Žandově. Vznikla láska, ale rodiče slíbili dceru žandovskému mladíkovi a když ho jednou na tancovačce odmítla a tančila s kastelánem. Ženich pomyslel na pomstu, vzal samostříl, počkal si na něho na cestě ke hradu a ráno byl nalezen kastelán mrtev. Na paměť nešťastného kastelána a ke smíření s jeho duší nechal postavit Heinrich z Plavna kostelík v místě, kde došlo k vraždě. Pověst vypráví, že na cestě od Žandova ke kostelíku je ke spatření zahalená ženská postava, která vchází se skloněnou hlavou do ruiny kostelíka a po posledním zvonění Ave Maria zmizí. V pamětní knize na žandovské faře se nachází více zápisů o tomto kostelíku, nazývaném zde „Kreuzkirchlein“. Původně to měla být jen dřevěná kaplička, později u ní byla přistavena dvě dřevěná podloubí, jedno před a druhé za kaplí. Stála tu mezi poli při cestě do Úbočí (Amonsgrýn). Tehdy se objevuje v knize jedno jméno. Byl to měšťan z Chebu, jakýsi Johann Frießel, který věnoval této kapli mši svatou. Důvodem tohoto věnování byl hrůzný. On zavraždil svého švagra a prchal krajinou a nemohl nalézt klidu ani útulku. Na útěku dorazil k tomuto prázdnému kostelíku. Zde se začal modlit a prosil Boha o smilování, při čemž slíbil, že když mu pomůže, že nechá na věčné časy kostelíku památku za Boží pomoc. Frießel se tu ukrýval dlouhý čas v okolí kostelíka a čekal, jak celá věc dopadne. Na zločin se skutečně po delší době zapomnělo a mohl se vrátit do Chebu. Každoročně přispíval na udržování kostelíka, o kterém byl přesvědčen že mu zachránil život. Ve vsi Kornov, která kdysi patřila pod Kynžvart, zakoupil 9 kárů a 7 mázů žita, stejně tolik ovsa a půl káru pšenice, a půl káru ječmene a dovezl to jako dar kostelíku. Frießel stanovil, že tento poplatek bude každoročně dostávat farář v Dolním Žandově, kam Křížový kostelík, jak se mu říkalo, patřil. Zato se farář zavázal, že tu bude každý týden v pátek sloužit mši svatou za Frießela. Toto bylo zaznamenáno do farní knihy 21.července 1649 po návratu římskokatolického faráře Jakoba Ciocha. Když se stal Filip Emmerich, svobodný pán von Metternich, novým vrchnostenským pánem a usídlil se na Kynžvartu, na jeho příkaz byl kostelík dřevěný stržen a roku 1674 postaven nový „z kamene a z vápna“, jak se uvádí. Byl tak velký, že se do něho vešly vedle věřících i tři oltáře, kazatelna a kůr pro muzikanty. Žandovský farář dostával každoročně 9 kárů žita a 9 kárů ovsa až do roku 1852. Ale už v roce 1792 byl kostelík opět zchátralý a hrozilo nebezpečí zřícení, takže se tu už nemohly konat bohoslužby. Nadace pro kostelík byla přeložena na dolnožandovský farní kostel, kam byl přestěhován i hlavní Křížový oltář a postaven jako postranní oltář farního kostela. Opuštěné stavení odsvěceného kostelíka sloužilo až do roku 1820 jako ovčín panskému dvoru Metternichů. V tom roce byl kostel zbořen, materiál odvezli Žandovští na své stavby a zbyla jen pověst o poutním kostelíku.

- **Křížový vrch u Žandova**

Urbanova pověst o Křížovém vrchu u Žandova se někdy zaměňuje - vzhledem ke stejnému názvu - s pověstí o Křížovém kostelíku u Amonsgrýnu. Urban o Křížovém vrchu vypráví: „Při silnici ze Žandova do Chebu vystupuje za městečkem po pravé straně skála. Říká se jí Křížový vrch (Kreuzberg). Na jejím vrcholu stával kříž a dole kaplička. Kříž nechal zhotovit farář PAWLÍK ze Smrkovce v první polovině 19.století, dřevěná kaplička byla pobořena při vichřici v roce 1877 a nato vystavěna nová kaple, kamenná. V kapli býval mariánský obraz - olejomalba. Tento obraz prý pocházel z Klatov, ale za dávných dob, ve válkách, byl poškozen bodnými ranami na obličeji a na těle světice. Místo, kde kaple stála, bylo opředeno tajemstvím a pověstmi. Na vršku se prý proháněli ohniví mužící a lidé se dušovali, že je viděli.“ Michael URBAN ze Žandova vzpomínal na své dětství, že byl jednou v noci probuzen, aby se šel podíval na dva ohnivé mužíky, kteří pobíhají kolem Křížového vrchu. Vždy, když se začali objevovat, přicházela vojna a hlad. Při silnici od hřbitova, kde odbočuje polní cesta, stávala prastará boží muka. Silnice zde byla totiž vždycky rozbitá a často tu docházelo k neštěstí. Podle jiné verze jsou pod pomníkem pochováni francouzští vojáci, kteří zde zemřeli v 18.století na tyfovou nákazu.

- **Zaříkávač z Amonsgrýnu (Úbočí)**

Před dávnými lety žil ve vsi Amonsgrýn (Úbočí) muž jménem Hána (Hahna), který dovedl zaříkávat nemoci. Uměl však i jiné kouzelné věci, kterým smrtelníci nerozuměli. Jednoho večera se sešla v jedné zdejší chalupě společnost a u stolu seděl i zaříkávač Hána. Vyprávělo se všelicos a přitom kdosi dostal chuť na zaječí pečínku. Hána se usmál a řekl mlsnému hostu, aby se šel podíval do roury od kamen, jestli se tam nějaká pečínka nezatoulala. Když to vyzvaný host udělal, skutečně objevil v rouře za kamny krásnou pečení, zde schovanou. Jindy prý Hána vyvolal celý regiment francouzských vojáků, kteří v řadách pochodovali před ním a před užaslými vesničany. Že by davová sugesce? Vyprávěly se i jiné neuvěřitelné příhody. Jisté je, že muž jménem Hána skutečně žil a lidé jeho zaříkáváním věřili. Přicházeli nemocní, aby je uzdravil a přinášeli mu četné dary. Hána prý brával od nemocných 1 zlatku a 5 krejcarů. Z takového „řemesla“ brzy zbohatl. Jeho osoba zůstala opředená mysticismem a také bezmezná důvěra k jeho schopnostem jistě pomohla k uzdravení.

- **Duch hor - král skřítků**

V okolí Kynžvartu bývalo mnoho hornických jam a štol. V nejstarších dobách potoky kolem Kynžvartu, zvláště pak potoky na Tepelsku, prý mívaly zlato. Z blízka i z dálek sem přicházeli lidé, aby zkoušeli štěstí a rýžovali z potočního písku zlato. Pilní zlatokopové tu objevovali vedle zlata i lesní skřítky, kteří obývali Císařský les a ukazovali, kde jsou na potocích na zlato bohatá místa. Jednoho dne přišla drsná čeládka zlatokopů z dalekých zemí a vystavěla v lese chýše. Jejich chamtivost neměla hranic. Večer seděli na úpatí Špičáku (Spitzberg) u ohně a vyprávěli si vtipy, v nichž se posmívali Duchovi hor, jaký prý je to skrblík a chrání si své zlato. Vyprávěli pověsti o podzemních pokladech i o skřítkovi s dlouhým šedivým vousem, se zlatou korunkou na hlavě a v ruce se zlatým žezlem s drahokamy, který se prý objevuje vždy na okraji světla a tmy. V tu chvíli se opravdu tento král skřítků objevil, naklonil se k chvástavému, náhle oněmělému dobrodruhovi a stříbřivě jasným hlasem řekl: „Ano, zbožné odměňujeme, ale darebáky a závistivce trestáme. A vy, posměváčci, budete ode dneška po všechny noci bloudit v lesích a budete hledat jeden druhého, aniž byste se našli. A aby v budoucnu nebylo zlato v potocích příčinou hříšných lidských vášní, chamtivosti a závisti, od této chvíle zlato z potoků navždy zmizí.“ Tak se i stalo.

- **Starý Hergot**

V blízkosti Nového Mohelna na západní straně Dyleně je místo, nazývané „Starý Hergot“ (Starý Pámbůh). O něm vypráví pověst toto: Kdysi ve zdejším rozsáhlém lese zbloudil jeden rytíř. Přicházela noc a on znaven klesl do mechu a usnul. Ve snu spatřil hořet hrad a slyšel volat ženy a děti o pomoc. Vyskočil leknutím, ale nacházel se v temnotě a klopýtal a bloudil. Pln strachu a hrůzy klekl na kolena a prosil: „Ty, starý Pane Bože, přece ještě žiješ. Pohleď na mé trápení! Vyveď mě z této pustiny!“. Potom se ozvalo cosi v jeho blízkosti a když se otočil, spatřil obrovského jelena s plápolajícím loučí mezi parohy. Jelen se dal do pohybu a zbloudilý rytíř ho následoval. Na okraji lesa jelen náhle zmizel. Po návratu domů našel rytíř všechny své milované živé a zdravé. Na místě, kde se mu zjevil jelen, však zanechal svůj roh a tak se ihned vydal zpět se svým panošem hledat tento zapomenutý roh. Když ho šťastně našli, slíbil, že tu nechá postavit kapli a v ní postaví velký kříž. Říkalo se jí kaple „U starého Pánaboha“ (Zum Alten Herrgott), jak rytíř nařídil, a místu se tak říká dosud.

- **Divoký lovec**

Na tzv. Jedlovém mostě (Tannenbrück) nedaleko ruiny Boršengrýnu, slýchávali mnozí, ale zvláště ti, kteří tudy bloudili za bouřlivých nocí, všelijaká práskání bičem, štěkot psů a divoký dusot kopyt. Vypráví se, že je to dávný kastelán z hradu Boršengrýn, který se kdysi dal na loupežnictví na silnici, která vedla kolem hradu. Kastelán pořádal divoké lovecké jízdy, ničil obilí na polích chudých sedláků, a za to byl zatracen. Až do konce světa bude tento divoký lovec se svou hrůznou družinou táhnout na Tannenbrücku. Německá pověst o Divokém lovcu se vypráví ve všech německých oblastech, a také zde, a nejvíce pod Dylení a v Císařském lese, třebaže se příběhy dosti různí. Pod Dylení se připomínalo hlavně to, že příšerný Divoký lovec se svou strašidelnou družinou šíří děs a hrůzu s oblibou v tomto kraji na masopustní úterý, kdy žene svou ďáblovskou družinu po lesích a polích. Proto bylo zvykem lesníků a nimrodů nevycházet v ten den do lesa a raději posedět v bezpečí v hospodě.

- **Slepý mládenec a císař**

Také v žandovském kraji se udržovala pověst o proroctvích slepého mládence tak jako v celých Čechách. Mládenec měl žít nikoliv u Domažlic, ale zde u Žandova. A navštívil ho tu sám císař Karel IV. Až do dnešních dnů zůstaly vzpomínky na živé věštby slepého mládence. Když se vracel císař Karel IV. z Norimberka do Prahy a dosáhl městečka Mähringu, připomenuli mu kastelán a malíř, jedoucí na koni vedle krále, že tu v jedné chýši žije znamenitý věstec, slepý mládenec. Je to prý necelá hodinka a byla by to nyní nejvhodnější příležitost navštívit ho zde. Císař Karel IV. přisvědčil, pobídl koně do lesa a jel tak rychle, že se s družinou ocitli zakrátko na místě. Předal koně zbrojnoši a vstoupil do tmavé věštcovy chýše. Mládenec odpověděl na jeho pozdrav a poděkoval za tuto poctu od císaře: „Ty jsi Otec a miluješ český národ. Po Tobě budou dlouho panovat tomuto národu cizí králové a národ bude ztrácet svou řeč a národní zvyky.“ Císař se usadil před chýši na lavici vedle mládence a žádal ho o vykreslení budoucnosti říše a národa. Slepý mládenec se ponořil do vytržení a pak hovořil: „Dokud budeš žít, bude vládnost sláva a úcta, umění i věda, nádhera a bohatství v Tvých zemích. Brzy po Tvé smrti vypukne v zemi občanská válka, ale to neohrozí sloupy Tvé vlasti. Mnozí se budou bát českého jména. Po dobrých letech se zvrhne český národ, ženy a dívky se budou stydět za obyčeje svých předků, bude zapomenuta hrdost národa. Válečný lid se rozpráší do všech koutů a v potu tváře shromážděný majetek bude rozházen. Budou hrozně vysoké poplatky a nestydaté daně a mnoho zlořádu u kněží. Sedláky bude vysávat velká robota a nevolnictví. Nouze bude stále větší, uschnou staré stromy na hoře Blaník a vyschnou prameny a přijde hladomor. Potáhnou Čechami hordy žoldnéřů-vrahů, budou vraždit, pálit, rdousit, česká vesnice bude vzácnou věcí, přesto však nebude. Po třech letech velké nouze bude trochu klidu, ale pak zase přijde neblahá tíže. Cizinci ovládnou Čechy a poteče více krve než vody v Labi a ve Vltavě. Český lid vezme kosy a sochory a když se vysílí, vzbudí se rytíři v Blaníku, porazí nepřítele a vrhnou se na cizí země. Mnoho bude zabito lidí. Zpustnou vesnice i města, pole a zámky. Všechno panstvo bude vybito s výjimkou českého původu a jazyka. Ti přežijí a zůstanou u svých práv.“ Zhrozil se císař a zaplakal nad bídnou budoucností země. Mládenec ho však utěšoval: „Zase se česká země a Praha po dlouhém vdovství stane pyšným a obávaným vymazána z knihy živých. městem.“ Mládenec nevzal za své proroctví žádné císařovy dary, požehnal mu a zmizel ve své chýši. Ne bez pohnutí stál císařův doprovod v jisté vzdálenosti od panovníka. Když znovu nasedli na koně a vyjeli, nikdo se neodvážil zeptat se císaře na věštbu. Nikdo nevydal ani hlásku, jen sklíčený povzdech.

- **Paní Holle**

Na Kynžvartsku, ale také na Tepelsku a na Bezručicku se věřilo, že za Osudových nocí, ale především na Tomášskou noc, se nesmí příst, jinak že se objeví přísná divá žena, kterou tu nazývali „paní Holle“. Tato krutá stařena, že zle potrestá každého provinilce. Zákaz předení se ten den všude dodržoval. Žila jedna pilná děvečka, která si nevzpomněla na to, že je právě osudová Tomášská noc, a přišla na přástky s kolovrátkem. Divila se, kde jsou sousedky, neboť jizba byla prázdná. Řekla si, děvčata přijdou později a začala sama pracovat. Náhle se otevřely dveře dokořán a v nich stála škaredá stařena Holle s družinou obávaných pomocnic. Děvče se velice leklo. Stařena jí nejprve rozbila kužel na předení a vytrhla len se slovy „Ty jsi předla v noci, ale ta patří jen mně! Za to budeš potrestána!“ Nyní se rozběhly bytosti, které stařenu doprovázely, rovněž zakrnělé škaredé ženy, k děvčeti, a bičovaly ji metlami tak dlouho, až upadla do bezvědomí na podlahu. Když se děvče probudilo, skláněly se nad ní její vylekané přítelkyně ze vsi. Na Bezručicku se přihodilo, že chtivé děvče, které předlo o Tomášské noci tajně doma uzavřeno ve své komůrce, objevila stařena Holle a ukroutila jí hlavu. Holle – to bylo jméno pradávne starogermánské bohyně a pověst jistě souvisela s touto bohyní.

- **Hroznata a kříž Fegenkreuz**

Přesně na hranici Chebska, na cestě, která míří ze Žandova přes ves Kunráto (dnes Salajna, německy Konradsgrün) do Starého Kinsperka (dnes Starý Hroznatov), stával odedávna kříž zvaný Fegenkreuz, který dostal své jméno od majitelů dvora Fegenhof v Dolním Žandově, kteří také vždy hradili náklady na udržování tohoto kříže. Jak došlo k postavení tohoto kříže, o tom vypráví pověst. Podle ní zakladatel premonstrátského kláštera v Teplé, vladyka Hroznata, přicházel jako poutník z Říma, kdesi v těchto místech znaven klesl k zemi a vyslovil slib, že když bude zachráněn v této nouzi před smrtí, nechá postavit z vděčnosti k Bohu klášter. Brzy se tu objevili lidé ze Žandova ze dvora Fegenhof, kteří vezli hnůj na pole. Našli tu ležet polomrtvého vysíleného poutníka. Aby ho zachránili, naložili ho na povoz a na jeho prosbu nechali jít volí volně, aby jeli sami s povozem. Na místě, kde zůstali stát, v blízkosti hradu Teplá, vyplnil Hroznata svůj slib a nechal zde postavit klášter. Na památku na tuto neobvyklou událost nechal majitel dvora Fegenhofu postavit dřevěný kříž v místě, kde našli jeho lidé vladyku Hroznatu.

- **Slavná poutní kaple Kneipelbach**

Nedaleko Milíkova protéká potok „Kneipelbach“, dnes lidově počestěný na „Kňafák“. Romantickým údolím tohoto potoka vede cesta z Podlesí (Markusgrün) do dnes již zaniklé farní obce Smrkovce (Schönficht). To byla slavná obec, původně nazývané "Klein-Schneeberg" a již roku 1355 se uváděla jako farní a hornické centrum. Na cestě je poutní kaple (Kneipelbachkapelle), nazývaná podle dole pod ní zurčícího potoka Kneipelbach. Do Smrkovce to trvá ještě nejméně půl hodiny cesty. Kaple bývala v minulosti hojně navštěvovaným poutním místem. M.URBAN vzpomínal, jak se tu jako dítě modlil často a vroucně, když klečel vedle své matky. Přesto není - na rozdíl od jiných poutních míst - starobylá. Nejstarší zpráva o tomto zázračném místě se nachází v pamětní knize fary Dolního Žandova, do níž farář Johann Dietl v roce 1804 napsal: „Ještě před mým narozením se přihodilo, že řezník Filip LORENZ ze Žandova hnal kus dobytka, který zakoupil ve Smrkovci. V pravé poledne přišel na místo, kde dnes stojí kaple s Mariánským obrazem. Náhle ho přepadl strach a takové točení hlavy, že si byl jist, že každým okamžikem padne na zem a zemře. Strachu se snažil zbavit modlitbou k Panně Marii a slíbil jí, že když bude zachráněn před smrtí, vezme svůj obraz Panny Marie, malovaný na plechu, který visí doma v jizbě, a přinese ho sem a upevní na strom. Sotva vyslovil tento slib, strach zmizel, vrátily se mu smysly a šťastně dovedl dobytče domů, do Žandova. Na slib nezapomněl a hned druhého dne odnesl malovaný obraz do lesa na to místo, kde ho přepadl smrtelný strach. Dlátem vyhloubil ve stromě dutinu a do ní obraz vložil.“ Potud farní kronika. Od té doby přicházeli poutníci, zprvu kolemjdoucí, kteří se tu zastavili a pomodlili se k Panně Marii, aby posílili svou víru v její zázračnou moc. Došlo i na peněžní dary a začala sem směřovat poutní procesí, zprvu ze Žandova a ze Smrkovce. Za časů císaře Josefa II. byla mnohá poutní místa rušena. To postihlo i tento obraz. Výnosem královského gubernia bylo nařízeno odstranění a žandovský farář Dominik Göger v doprovodu kantora Johanna Antona Lorenze zdejší mariánský obraz sundal a odnesl na faru do Žandova. Zde byl strčen do kouta komory. Teprve další farář si vymohl dovolení od okresního vikáře z Falknova, aby obraz pověsil v žandovském kostele sv.Michaela u postranního Křížového oltáře. Ale již dlouho předtím, když lidé zjistili, že obraz zmizel, chystali náhradu. Jistý Johann Kummer, tesař z Markartova (dnes Podlesí), pověsil na buku na původním místě jiný, druhý mariánský obraz. Příšlo však povětrí a obraz zničilo. Ani potom se lidé nedali. Jedna rodina ze Smrkovce, jistého Pauluse, si dala namalovat ve Falknově jiný, v pořadí již třetí obrázek Panny Marie a pověsila ho na původním buku. K obrázku, tak jako dříve, chodilo o nedělích mnoho poutníků. Z peněžních darů poutníků a z příspěvků okolních vesnic byla později postavena poutní kaple nad bukem, na němž obraz P. Marie býval. V létě 1929 se přehnala zdejším údolím strašlivá bouře a vyrvala mnoho stromů s kořeny. Jeden strom spadl na střechu kaple. Sotva byly škoda na kapli opraveny, v noci ze 17. na 18.května 1930 přišla nová pohroma – kaple vyhořela. Ale již v letech 1931-1932 byla postavena nová kaple za patronace knížete Metternicha.

- V roce 1932 vyšla knížka také o poutní kapli („Geschichte des Wallfahrtsortes Marie Kneipelsbach“, Mariánské Lázně), kterou napsal farář A. Mayerl. Poutní kaple byla slavnostně vysvěcena 11. září 1932 za účasti množství obyvatel v procesích. Zvláštní atribut - železná pouta v kapli – měla symbolizovat tíhu strachu, který padl a spoutal zakladatele tohoto poutního místa. Kdy bylo založeno poutní místo? Zápis ve farní kronice je z roku 1804, ale to už bylo místo dobře známé a navštěvované. Podle farní knihy řezník Filip Lorenz z čp.3 zemřel 12. listopadu 1731 ve 42 letech. Jeho příběh se tedy udál před rokem 1731. Farář Johann Dietl udává, že to bylo před jeho vlastním narozením. Farář se narodil 16.9.1732 a podle toho jím popsaná událost v kronice se odehrála před rokem 1731. Existuje ještě jiná, pohádková pověst o zdejší zlé čarodějnici. Není pro ni jiného vysvětlení, než že to byl sám Michal Urban, který se ujal jejího sepsání. Neboť nikde jinde než z jeho pera se následující pohádkový příběh, značně rozvláčný, neobjevuje. Zkráceně: „Bylo nebylo, ve zdejším lese v jedné chýši přebývala stará čarodějnice. Uměla uhranout člověka i zvíře svými kouzly. Také znala recept na nápoj lásky. Za ní přišel jednou mladý Junker (= šlechtický statkář) z Žitné (Rockendorf), aby mu pomohla získat lásku krásné Bärbel z Podlesí (Markusgrün). Byl bohatý a pyšný na své velké majetky a obrátil se na rodiče dívky Bärbel se žádostí o její ruku. Slíbil, že se postará také o bezstarostné stáří obou rodičů. Radostní rodiče nutili Bärbel, aby se za Junkera provdala a nechala svého milého ze Smrkovce, se kterým se už nějaký čas scházela. Junker byl bezbožný a panovačný muž. Když se to doslechli, umínili si, že dostane Bärbel za každou cenu i kdyby se měl upsat peklu. To řekl i čarodějnici a dostal od ní slib, že do 14 dnů bude svatba. Od této chvíle pronásledovalo Bärbeliny rodiče neštěstí. Dobytek jim pomřel, matka ulehla s těžkou chorobou, a Bärbel se marně modlila k Bohu. Když to nepomáhalo, odešla za čarodějnici s prosbou o pomoc. Ta jí řekla, že vše, co trápí jejich rodinu, zavinila sama Bärbel svou neoblomností k Junkerovi. Jakmile se za něho provdá, neštěstí zmizí. S pláčem běžela Bärbel domů, zavřela se do komůrky a modlila se k Panně Marii o pomoc. Usnula a ve snu se jí zjevila Panna Marie a radila, aby se jen provdala za Junkera. Ráno utrápená Bärbel vstala a slíbila otci, že si vezme Junkera. Šťastný otec to běžel sdělit Junkerovi, byl určen den svatby a Bärbelin strýc, který byl farářem ve vzdáleném místě, slíbil, že je přijde oddat. Když procházela svatba kolem chýše čarodějnice, chýše byla prázdná a ženich zahlédl chechtající se stařenu na skále Ovčího vrchu. V té chvíli náhle pocítil hrůzný žár plamenů a sténání hříšníků z pekelné říše. Vykřikl, klekl si před faráře a prosil ho jako vyslance Kristova, aby ho osvobodil ze spárů čarodějnice a pekla, kterému se zaslíbil. Jakmile to čarodějnice zaslechla, použila létajícího koštěte a vyrazila si k sténajícímu ženichovi, aby rychle odnesla jeho duši do pekel. Ale kněz natáhl nad mužem krucifix, proklel satana a čarodějnici proměnil v balvan, který se tam dosud nalézá. Junker se kál, prodal všechny majetky a vstoupil do kláštera kapucínu ve Falknově. Bärbel si vzala svého milého ze Smrkovce a jako poděkování Panně Marii dala postavit na místě chýše čarodějnice kapli. Tato pověst se připomíná jen několika slovy u jiných autorů. U zdejšího obrazu prý si vymodlila mladá Bärbel záchranu před rodiči sjednaným sňatkem se zlým bezbožným sedlákem. Sedlák se však po čase změnil, majetky prodal a vstoupil do kláštera.

- **Sláva města Dyleň**

Před dávnými, dávnými časy stávalo na Dyleni (Tillenberg) veliké bohaté město. Jeho ulice se prý táhly až ke vsi Maiersgrün (Vysoká) a zdejší vesničané označovali místa až hodinu vzdálená od Dyleně jako Řeznické pulty (Fleischbänke), patřící ještě k městu Dyleň. Lidé s jemným sluchem prý slýchají z hrozivých hornických jam a štol v určitém čase řehtání hřebců a dusot koní. Tam v podzemí je zakleté město. Vypráví se, že se jednou ve vsi Oldřichov (Ulrichsgrün) při stavbě nového stavení narazilo na prastarou pekárnu a v ní bylo nalezeno něco lnu. Také to bylo dáváno do souvislosti s městem Dylením. Také podivuhodné zvonění se někdy ozývá z hloubek nitra země. Velké, mocné město Dyleň bylo postaveno z kamene a obklopeno vysokou kamennou zdí. Mělo nádherné paláce, mnoho zlatých věží a střílen kolem dokola a z nich bylo město chráněno. Uvnitř stály nádherné chrámy s věžemi a kopulemi, pokrytými zlatem. Bylo vystavěno zvláštním neznámým stavebním slohem. Obyvatelé tohoto nádherného města se oblékali do šatu ze sametu a hedvábí, jejichž okraj měl lemování ze zlata a stříbra. Lidé nosili blyštící se klenoty a těžké zlaté řetězy. Cesty ke kostelům a k radnici byly posypány lesklými granáty a proloženy zlatými deskami. Na vrcholu Dyleně na skále se blýskal do dálek viditelný zámek. Nejbohatší občané byli majitelé dolů a horních děl, zlatých i zbrojních kováren, soustružen klenotů, méně bohatí byli velkoobchodníci, zbrojaři či řemeslníci. Čím bohatší město bylo, tím více se rozrůstalo morální bahno. Město bylo posedlé chtivostí po majetku a hamižností. Tyto vlastnosti pocházely z démonického pekelného podsvětí a způsobila je kletba zlých podzemních mocností. Dyleňští obyvatelé zbohatli a z blahobytu zchoulostivěli, ovládla je lakota a hrabivost, a po nich lstivost, podvádění, loupeživost a nakonec i vraždění. Proti hýřivosti města Dyleně stálo velké množství chudých a utlačovaných, vůči nimž byli Dyleňští bezcitní a krutí. Když přišli chudáci do města prosit o pomoc, vyhnali je psy a holemi. Nejvíce trpěli tovaryši a dělníci, vozkové a děvečky, kteří pracovali pro Dyleň. Jednalo se s nimi bezohledně jako s nevolníky. Ale chudáků přibývalo a museli je držet na uzdě tím, že přijímali žoldnéře a pověřili je ochranou před poddanými. Tím jenom vzrostl hněv proti Dyleni a přiblížilo se vyplnění kletby, která se vznášela od počátků nad Dylením.

- **Zánik Dyleň - prokletí formanem**

Protože lakotní Dyleňští nedělali nic pro udržování cest a stezek kromě uliček uvnitř města, příjezd formanských povozů se zbožím se stával stále obtížnější. Nebylo vyslyšeno rostoucích stížností vozků. Rostl počet zlomených kol a náprav vozů, pády a zranění koní. Na některých místech vozy zapadaly až po nápravy do bahna, musely se pak lopotně vytahovat z bahna pomocí navíječících se lan a jiných povozů. Jednoho dne se blížil k Dyleni plně naložený povoz a formani již viděli blyštící se cimbuří a hradby a těšili se, že za necelou hodinu budou u cíle. Ale cesta nahoru byla stále strmější, horší a klopotnější. Supící, upocení koně byli pobízeni stále více, aby zabrali. Ale koně už byli vyčerpaní a nemohli dále. Ještě jednou se pokusili kletbami donutit koně k pohybu a tu náhle praskl celý vůz a z něho se vysypalo nádherné zboží - látky, samet, hedvábí - do bahna. Osy byly zlomeny. Forman viděl, že je vše ztraceno. Zvedl obě ruce se sevřenými pěstmi, obrátil se k Dyleni a zvolal: " Ó, ty třikrát prokleté, zatracené město, ty sídlo neřestí a hříchu, kéž by ses propadlo do země s celým svým pekelným rodem a s celým svým bohatstvím a ničemnými obyvateli!" Sotva dořekl kletbu, náhlý závan vichru s hromobitím a duněním objal město hustou neproniknutelnou mlhou. Nastalo strašlivé povětrí a když utichlo, celé město Dyleň zmizelo jakoby se do země propadlo. Tak to zůstalo a zůstává. Až jednou, po mnoha letech, zase jeden forman vysloví prokletí, když zaklepe bičem na jižní bránu města Chebu a řekne: „Zde stojí město Cheb. Stojí, ale nebude!“ Cheb zmizí v ten okamžik do podzemí a zároveň se město Dyleň znovu vynoří z hory ve svém původním lesku. K tomu uváděla lidová pověst, že to bude tehdy, až jednou kohout vyhrabe zlatou špičku věže dyleňského chrámu.

- **Cikánská kletba**

Podle jiné, ale podobné pověsti nebyl příčinou zániku města rozčilený forman, ale starý cikán. Jednou tábořila u města Dyleň cikánská skupina. Byli dopadeni při krádeži. Jejich náčelník, starý moudrý muž se vydal do města prosit o smilování. Ale odpovědí mu byl posměch a rozhodnutí, že mu bude sřata hlava. Kat byl již připraven a rozpřáhl se mečem, když starý cikán požádal, aby mu sundali pouta, že se musí ještě před smrtí pomodlit. Kat mu tedy pouta sundal a cikán klekl na zem. Jak rozpřáhl své ruce vzhůru k nebesům, rychle rostl až byl tak obrovský, že natáhl ruce přes celé město a hromovým hlasem pronášel čarodějná slova: „Pohlť země toto hříšné město!“ Nato se otevřela hora a se strašným rachotem pohltila město i s obyvateli, s jejich zlatem a bohatstvím. Když se země zase zavřela, obrátil se cikán k Chebu a hlučným hlasem zvolal: „Znovu se objeví město Dyleň, až zanikne město Cheb!“

- **Zkamenělá svatba**

Silnice z Oldřichova do Vysoké (Maiersgrün) vede přes výšinu, ještě daleko do Vysoké, kde asi deset kroků od silnice stával zajímavý kamenný výtvar, nazývaný Svatební vůz („Kammerwagen“). Za „Komorní vůz“ se na Chebsku označuje svatební povoz, který převáží výbavu nevěsty z jejího rodného dvora k ženichovi. Staří pamětníci tvrdili, že je skála je takový zkamenělý vůz a kdysi byla na zakletém balvanu dokonce patrna kola. Někteří lidé mohli ve své fantazii vidět na kameni ještě peřiny a polštáře, různá břemena a další věci. Bohužel, tato skalka byla vytěžena a použita ke stavbě silnice. Pověst o Svatebním voze vyprávěla: Bohatá měšťanská dcera z města Dyleně se zamilovala do chudého chlapce ze Žandova. Otec dívky byl lakotný dyleňský patricij a nechtěl o svatbě ani slyšet. Ke všem prosbám děvčete zůstával němý. Dívka trpěla velkou láskou ke svému Georgovi a rozhodla se, že si ho vezme za muže anebo zemře. Její růžové tváře bledly a tak otec v obavě o život své dcery Kateřiny nakonec svolil ke svatbě. Svatební hostina se podařila a z domu dívky z Dyleně vyrazil onen tradiční „Kammerwagen“ směrem k Žandovu. Byl tak plný, že každá selka mohla být hrdá na takové bohatství. Nevěsta vezla přeplněné truhly, postele, skříně, nádobí a nářadí, a nechyběl kolovrátek, necky na těsto a kolébka. Otec dívky pozoroval zlostně to velké bohatství, které odváží z jeho domu a nevrle sledoval i obdivné pohledy sousedek. Zuřil a jen s velkým sebezapřením nezasáhl. Povoz odjel a na jednom místě po stoupání se zastavili svatebčané k odpočinku, při čemž kočí s ulehčením řekl: „Nejhorší máme za sebou a nyní už pojedeme dolů!“ Ve stejné chvíli otec dívky zžírán strašlivým hněvem, roztrásl se na celém těle a zvolal: „Ty prokletý zeti a ty nezdárná a nevděčná dcero! Kéž se váš svatební vůz i se vším harampádím promění v tomto okamžiku v kámen!“ Jakmile kletbu vyslovil, přeměnil se vůz před očima užaslých svatebčanů v kámen. Jiná verze dává tuto vyplněnou kletbu do úst sokyni nevěsty, která jí přebrala ženicha.

- **Prorok v Brtné**

Jeden Benátčan hledal drahé kameny na Dyleni a sedlák jménem Peterhannes z Brtné (Zeidlweid) mu dělal průvodce, pomáhal mu a ubytoval ho u sebe. Benátčan odcházel časně na Dyleň a vracel se dlouho. Jednou na podzim Peterhannes osíval pole a Benátčan šel okolo směrem k Dyleni a volal na sedláka: „Milý Hansi, dnes není vhodný den na setí! Nech své setí na zítřek!“ a pokračoval dál svou cestou. Sedlák měl již kus pole oseto, ale zarazil se, a protože znal čáry a kouzla Benátčana, skutečně přestal se setím a dosel pole až druhého dne. Následujícího jara se objevily na poli nejen byliny a květiny, ale také keříky a stromy, a ty ozimy, které tehdy zasel, vyrostly do velké úrody. A tu spatřil ohromný rozdíl mezi tou částí zprvu osetého pole a pozdějším setím. Podzimní úroda ukázala, jak pravdivá byla věštba Benátčana

- **Místa odpočinku**

Nejméně na dvou místech u Dyleň se nacházejí pomístní názvy „Ruhestätte“, které lze přeložit jako místa odpočinku. Jeden takový „odpočinek“ se nachází severně a druhý jihozápadně od Dyleň. Oba názvy prý pocházejí z dob, kdy ještě existovalo město Dyleň. První byl na cestě z Paliče do Vysoké (Maiersgrün), druhý na stezce od bavorské kaple Starého Pánaboha (Altherrgottskapelle) do Starého Mohelna (Altmugl) v dnešním Bavorsku. Na obou místech prý stávaly formanské hospody, v nichž odpočívali formani, když tudy vezli zboží. Jejich cílem bylo město Dyleň a formani chtěli svým zvířatům poskytnout potřebné odpočinutí před výstupem nahoru do města.

- **Řeznické pulty**

Na cestě z Paliče do Vysoké (Maiersgrün), v místech, kde silnice začíná klesat, je pomístní název „Fleischbänken“ – řeznické pulty. Zde měli porážet dobytek řezníci z města Dyleně a staří pamětníci vyprávěli, že tu v dětství nacházeli v zemi mnoho zvířecích kostí. Dávali nálezy do souvislosti s městem Dylení. A říkali - protože zvířata jsou ve srovnání s lidmi nevinná - že kosti bývaly mělko v zemi, nikoliv hluboko v zemi tak jako lidské kosti, patřící hříšníků z Dyleně. Za své neřesti musejí v hloubi země po smrti pykat za své hříchy. Zatímco zvířecí kosti z Dyleně se tak dostávají na denní světlo z mělké půdy, dyleňští lidé jsou pohřbeni hluboko v zemi a musí očekávat neznámo jak dlouho, až budou spaseni a vykoupeni.

- **Dyleňský poklad**

Všechny krajiny skrývají mnoho pokladů. Ale jen ten, kdo se narodí jako nedělní dítě, tzv. Sonntagskind, a je obdařen schopností vidět jinak neviditelné duchy a rozumět řeči zvířat, může v čase za Osudových nocí (Losnächte) uvidět v troskách, sklepích, křoviskách, a zvláště však na křižovatkách plápolavé, modravé ohníčky. Jsou to hořící poklady, které však hlídají ohniví psi nebo kočky s planoucímá očima. Aby poklad odhalil, musí vhodit do plamene za naprostého mlčení - aniž by vyslovil jediné slovo nebo se nějak otáčel - jeden předmět, který u sebe nosí. Tím se mu otevře cesta k pokladu, na místě ukrytém. Existují ještě mnohé jiné překážky a protivenství, které na šťastlivce dolehnou. Musí proto zkoušet je překazit. Mnohý ze šťastlivců, již v důsledku výkřiku, který se mu přitom nechtě prodral z hrdla, nejenže ztratí poklad, ale mnohdy i své zdraví. Jen statečný klidně vrhne něco do plamenů a je odměněn velkým bohatstvím. Nejvíce přitahuje svými skrytými poklady hora Dyleň. Zde se ukrývá snad největší bohatství pokladů! Město Dyleň díky nezměrnému bohatství hory, na které stálo, nesmírně zbohatlo. Bylo až příliš bohaté, a to vedlo k vlastní záhubě. Slavné město Dyleň pohltila země se vším všudy, se všemi nashromážděnými poklady zlata, stříbra a drahého kamení. Generace obyvatel v okolí vzpomínají na strašidelné podzemní úkryty pokladů a znovu a znovu se vynořují neobyčejné historky o nich. Znovu a znovu se vypráví o tom, jak se k nim dostat, neboť jsou střeženy skřítky, nebezpečnými trpaslíky a permoníky. Přitom nedělní dítě, Sonntagskind, má naději, že objeví vchod do Dyleně, který souvisí s balvanem nebo nějakou skálou. Jeden bohatý a lakotný sedlák toužil ještě více zbohatnout. Na Květnou neděli se vydal na Dyleň a netrpělivě čekal, zda se skála otevře. A skutečně - náhle se objevila brána a sedlák vešel dovnitř. Naplnil kapsy zlatem, ale dával pozor, aby nezmeškal a rychle vyběhl ven. Měl štěstí. Bylo to v poslední chvíli. Sotva se venku nadechl, skála se těsně za ním zavřela. Ani toto nové bohatství mu nestačilo a příští Květnou neděli již opět stál před jemu známou skalou. Opět se otevřela a sedlák vstoupil dovnitř. Od těch dob ho však už nikdo nespatriil. Snad se zpozdil či už nenašel východ a zůstává tam zaklet. Kdy lze spatřit poklady? Jen v určité době v roce mohou spatřit poklady i současníci. Bohatství je však chráněno skřítky a kromě toho – tomu, komu se podaří získat nějaký malinký drobet z těchto pokladů, obvykle nepřinášejí štěstí. Zvláště na Květnou neděli (Palmsonntag) a na Velký pátek (Karfreitag) je příhodná doba, neboť tehdy se otevírá na určitých místech země a poklady jsou zpřístupněny. Ale jen na velmi krátkou dobu, na dobu, kdy se v kostelech čtou nebo zpívají pašije. Kde lze spatřit poklady? Místem, kde by se mohly dyleňské poklady nacházet, je vrchol hory. Jsou to místa, kde jsou veliké hromady kamení či jakýchsi trosek nebo lomy či místa nálezů granátů. Nejčastěji se vypráví o velikánském balvanu, který zakrývá vchod k pokladům. Na tomto kameni byl kdysi vytesán obrys Velikonočního beránka a proto se některým velikým balvanům říká „Skála Velikonočního beránka“.

Velkou pozornost poutá Granátová studánka (Granatenbrünnlein). V ní mají být nádherné granáty, smaragdy a vzácné kameny. Cesta k ní je však nebezpečná, neboť vede na prudkém srázu. Říká se tu „Svinská cesta“ (Sauweg), která se tak nazývá podle divokých prasat, které jediné se vyšplhají po ní nahoru. Fakticky jde o tu nejhorší stezku na Dyleň - pro chodce a povozy nepřístupnou. Kde leží studánka? Jen vyvolený člověk má naději ji najít - když obdrží nějaké zvláštní znamení o místě. To je někde na hranici mezi Bavory a Čechy poblíž Královského kamenu. Od kamene se jde asi deset minut, pak se sotva znatelná pěšina stočí doprava, přes značně strmý svah, a zbývá už jen několik kroků ke „Granátové studánce“. Obsahuje čistou, čerstvou a osvěžující vodu a přestože leží studánka ve velmi vysoké poloze, nikdy nevysychá. Z této studánky přinášeli Benátčané ony nádherné granáty a dosud stále nejsou její poklady vyčerpány. Ale uvedená místa nejsou jediná, kudy se lze dostat k pokladu. Jsou však nejvíce výtěžná a nejvýše ležící. Poklady uvnitř hory může prozradit také mohutný zvláštní strom, který má vedle neobvykle vysoké koruny velké množství kořenů, rozbíhajících se do dálek po svahu hory. Na některých mělkých místech se objevují a vyčnívají ze země. Ale zase – tyto kořeny dyleňského pokladu jsou viditelné jen pro určité lidské děti. Poklady se prozrazují také jako plápolající ohýnky, planoucí žhavé uhlí, lesknoucí se kameny po poli či na mezích. Není to vůbec lehké dostat se k pokladům. Nadto stojí všechny poklady pod ochrannou podzemních, pekelných duchů.

- **Marná námaha hledačů z Paliče**

Dva muži z Paliče, tesař a kovář, se vydali jednou na Dyleň, aby nasbírali v bukovém porostu nějaké houby, ale i se poohlédli po pokladech. Aby se neztratili jeden druhému a nezabloudili, pohybovali se po bučině pomalu a chodili křížem krážem, dopředu i zpět. Najednou spatřil tesařský jakýsi kámen, na němž byl krásně a jednoznačně vysekán Velikonoční beránek s praporkem. Krev mu ztuhla v žilách, když obraz spatřil, neboť tušil, že narazil na Dyleňský poklad. Rychle přistoupil k balvanu, aby ho odvalil, ale nemohl s balvanem hnout. Zavolal na nedalekého kovářského. Volal, volal, ale nikdo se neozýval. Křičel, jak mohl, ale marně. Nezbývalo mu, než se po sousedovi poohlédnout. Sotva však učinil čtyři kroky, spatřil kovářského hned vedle sebe. Chtěl mu vyprávět o znamení a o pokladu, ale on ho vůbec neslyšel, ať křičel jak křičel. Naznačoval mu rukama, ale on neporozuměl. Chtěl tedy kovářského přivést na ono úžasné místo, ale obraz Velikonočního beránka s praporkem nenašli. Ani nepatrnou stopu, ať hledali jak hledali.

- **Podivné rampouchy**

Tři chlapci z Paliče, vyšli si náhodně na Velký pátek za jasného dne na Dyleň, ale nepomýšleli na hledání pokladu, ani na žádné zázraky či kouzla. Prostě si vyšli do přírody. Chtěli se vyškrabat na vršek Dyleně a odtud vyhlížet do dálek krajiny. Stoupali po jižní straně po kamenitých hromadách připomínajících staré trosky, a dostali se až na nejvyšší balvany. Potom se rozhlíželi a velice se podivili, že balvan, na kterém stáli, je kolem dokola ověšen nádhernými rampouchy velkými i malými, dlouhými i krátkými. Tyto rampouchy nebyly však bílé nebo vodové bezbarvé jako by měly být, ale nádherně žluté, že by fantazie udělala z balvanu podobu nějaké obrovské hlavy, na které sedí zlatá královská koruna, ale temeno hlavy je na zemi. Po chvíli obdivu a prohlížení hoši uvažovali, odkud by rampouchy mohly získat takových barev, ale pak raději obrátili zraky na krajinu do okolí, na plošinu Chebska a na žluté rampouchy docela už zapomněli, až když se vraceli zpět domů. Večer v hostinské jizbě vyprávěli o podivuhodných rampouchách. Hostům se to zdálo trochu přihlouplé, neboť jeden stařec právě vyprávěl, že takové rampouchy jsou čisté zlato, totiž dyleňské zlato. To se může zjevit jen šťastným člověčím dětem, a jen těm, k tomuto vyvoleným. Chlapci, když to slyšeli, byli překvapeni a příštího ráno se znovu brzy ráno vypravili na Dyleň, aby se poohlédli po rampouchách. Ale nenašli ani nepatrnou stopu po té překrásné kamenné okrase, jakou včera viděli.

- **Domnělí dřevorubci na Dyleni**

Dva sedláci z Paliče – Schwarzgirn a starý Wagner - se vydali na Velký pátek na Dyleň s jistými úmysly – poohlédnout se po pokladech a něco přinést. Když se vyškrabali na vrchol Dyleň, potkali se tu s dvěma známými z Paliče, z nichž jeden měl sekeru a druhý pilu. Protože se jim už nemohli vyhnout, rozhodli se, že by s nimi měli ztratit slovo. Jak ale zabránit tomu, v případě že najdou poklad, s čímž naurčito počítali, se vše prozradí? Jak se zachovat k oběma mužům? Tak hledali cestičku, jak se dřevorubcům nenápadně vyhnout. To se jim však nedařilo. Ať zahruli nalevo nebo napravo, ať prudce změnili směr, znovu a znovu narazili na přicházející dřevorubce. Tato hra trvala dlouho, až se naši hledači pokladu nazlobeně obrátili na cestu domů a vraceli se do Paliče s nepořízenou. Když později přišli do hospody, uhodili na oba dřevorubce ohledně setkání s nimi na Dyleni. Ti se vytáčeli a vymlouvali, že se jim nemohli vyhýbat, protože ani Girgl-Kašpar ani Schwartling-Veit, oba dřevorubci, na Velký pátek vůbec na Dyleni nebyli. Tak hledači pokladu na Dyleni byli jistojistě čarovnými kouzly podvedeni. Dřevorubci byli zaměnění a Duch Dyleně si s nimi provedl žert.

- **Truhla s pokladem**

A ještě jeden podobný příběh se vypráví. Prožil ho jistý Palzerhans z Poustky od Horního Žandova. Také on se toulal na Velký pátek po Dyleni a hledal poklad. A měl štěstí. Nalezl truhlu, opatřenou plechovými pásy a těžkými zámky, která tu stála otevřená a naplněná vrchovatě zlatem a drahými kameny. Hans chtěl zprvu truhlu vzít na rameno a táhnout ji domů, ale byla tak těžká, že s ní nemohl hnout ani ji obrátit. Potom se rozhodl dát zlato do své modré plátěné zástěry a chystal se sem nabrat zlato, třebaže viděl, že by donesl jen trošek pokladu. Jakmile však začal překládat zlato do zástěry, strhla se nečekaně prudká bouře, až se stromy shýbaly k zemi, a spolu s řevem vichru a sténáním stromů se téměř pomátl na rozum. Leknutím ustoupil do houštiny, aby tu přečkal bouři. Sotva však odešel asi pět kroků od pokladu, nastalo ticho jako myška. Vzduch se ani nepohnul. Vyrázil znovu rychle k truhle či k místu, kde truhlu zanechal. Učinil zpět přesně tolik kroků, kolika došel do houštiny, ale truhla s pokladem zmizela. Rozhněván se obrátil Hans na cestu domů a vracel se bez pokladu.

- **Mlynářský tovaryš**

Asi deset minut cesty od Oldřichova (Ulrichsgrün) ležel mlýn Buchermühle. Mnoho let se o něj staral mlynářský tovaryš. Také on slyšel mnohokrát vyprávět o pokladech na Dyleni. A tak každým rokem na Květnou neděli vyrážel brzy ráno na Dyleň - jenže stále zůstával chudásem. Ale přes výsměch lidí se nenechal odradit od výprav na Dyleň o Květné neděli. Když tu snad už po třicáté takto byl, řekl si: „Dnes to bude naposledy, co tě, ty neoblomná Dyleni, navštívím a co budu hledat tvůj poklad!“ A skutečně, tentokrát v blízkosti vrcholu Dyleně narazil na hromadu řeřavého uhlí. Byl již na tento případ zcela připraven, hodil před sebe svou zázračnou knížku a již chtěl vyslovit kouzelnou formulku nad hořícím uhlím. Náhle uslyšel jakýsi šelest jakoby se někdo přibližoval. Udělal pár kroků stranou a schoval se v houštinách. Když po několika minutách vylezl, protože nikdo nepřicházel, řeřavé uhlí zmizelo. Ačkoliv tu hledal ještě celé půldne, už je nenašel.

- **Žena s velikonočním mazancem**

Jedna selka šla na Velký pátek z Neualbenreuthu do Vysoké za svým malým kmotřencem a nesla pro něj v šátku velikonoční mazanec. Svůj dárek pečlivě zabalila. Silnice tehdy ještě nebyla a tak šla po stezce přes Dyleň, kterou znali jen domácí lidé jako zkratku. Na cestě došla do jedné rokle, kde ještě nikdy nebyla, ačkoliv tudy vícekrát chodila. Protože si byla jista, že jde správným směrem, nezaváhala ani nedostala strach a pokračovala dál. Vedle vonícího mazance probírala v duchu různé své starosti, takže si ani nevšimla že se náhle ocitla v podzemním paláci. Všude kolem ležely zlaté a stříbrné mince, náramky, řetízky, čelenky, nádobí i koruny na hlavy, zdobené drahými kameny. Ze stěn to zářilo tak, že chudák selka zůstala stát bez hnutí s podivem nad vším bohatstvím a krásou. Oči se nemohly nasytit těmito obrazy. Náhle si vzpomněla, že musí pokračovat v cestě a dlouho nemohla najít nikde žádný východ. Bloudila v zázračném sále sem a tam a jak dlouho, ani nevěděla. Až nakonec našla cestu ven a mohla pokračovat do Vysoké. Jak byla šťastna, že mohla jedno v životě spatřit onu nádheru Dyleně o níž se tolik vyprávělo. Jak se tomu podívovala, nezbyl jí ani čas, aby si tu něco vzala! Od své babičky však věděla, že dyleňští duchové pronásledují každého, kdo by na jejich poklady sáhl. Proto také nic nepřátelského neprovedla. Tak říkajíc: obstála ve zkoušce. U svého kmotřence a jeho matky byla šťastně přivítána a vypověděla všechno, co zažila. Nevěděla však, co nyní uslyšela. Před rokem prý opustila svůj statek v Neualbenreuthu a na den přesně po roce přišla. Co však nebylo k pochopení, že mazanec voněl a byl stejně tak čerstvý, jako když ho pekla.

- **Kovář v Dyleni**

Před mnoha lety se zastavil v kovárně v Neualbenreuthu neznámý starý voják. Byl zvláštním způsobem oblečen, starý, větrem osmahlý, s mohutným šedým vousem. Samotný kovář, který jako tovaryš prošel kraj světa, nikde takovou uniformu neviděl a nemohl tedy říci, zda přichází z domova či z ciziny. Voják se zeptal kováře, za jak dlouho může připravit množství podkovářských hřebíků do necek. Když mu to kovář slíbil a voják se za nějaký čas se vrátil, aby si odnesl hotové hřebíky k podkovám. Požádal kováře, aby mu pomohl nést necky, plné podkov a podkováků a aby si vzal sebou potřebné nářadí. Kovář viděl možnost něco si vydělat a tak neváhal a vydal se s vojákem na cestu. Šli dlouho směrem na Dyleň. Teprve k večeru dorazili k velkým skalám. Voják svou mohutnou šavlí třikrát zaklepal na veliký balvan, skála pronikavě zařinčela, něco dunivě zaznělo a brána se otevřela. Když se voják podíval na kováře, viděl, že se třese po celém těle. Řekl: „Neboj se nic! Nestane se ti ničeho. Můžeš se dívat, ale nesmíš se ptát ani mluvit.“ Šli dál, brzy vlevo brzy vpravo, tma se měnila v pološero, tisíce kamínků zářilo nahoře na vysokém klenbě i na zemi. Kovář si mohl prohlédnout celé město. Procházeli uličkami, přes náměstíčka, kolem kostelů a paláců, až došli k dlouhatánské budově, kde se to uvnitř hemžilo vojáky. S vojákem došli do velkých stájí, kde stála dlouhá řada vojáků, za nimi koně a nakonec generál na koni a oslovil kováře: „Prohlédni si koně a řádně je okovej, je to již dlouho, co dostali železo! Začni u mého koně! Nesmíš se však dotknout žádného vojáka ani ublížit žádnému koni. Za svou práci budeš odměněn!“ – Kovář poslušně začal a práce trvala dlouho, pot se mu řinul z čela. Tiše okoval všechny koně. Když skončil, generál řekl: „Vidím, že rozumíš svému řemeslu a pracoval jsi dobře. Děkuji ti.“ Nato mu dal tři zlaté mince. Starý voják byl už u kováře a odvedl ho z nitra hory. Teprve venku si kovář vydechl a zvláště když pak spatřil Neualbenreuth. Chtěl poděkovat vojákově, ale ten pojednou zmizel. Pln radosti se vracel domů a byl vítán. Jak byl překvapen, když mu řekli, že byl plných osm dnů pryč a příbuzní měli o něho velký strach. Tři zlaté mince šly z ruky do ruky, každý je chtěl vidět. Nikdo nedokázal odhadnout jejich cenu. Až jeden mnich z Waldsassenu vyčetl v knize o mincích, že jsou to Dyleňské peníze, staré přes tisíc let. Každá mince měla cenu 60 zlatých. Podle jiné pověsti dostal kovář tolik zlatých prutů, co mohl unést a kovář z nich žil spokojeně až do konce života.

- **Telecí mýtina**

Když se jde z mlýna Platzermühle proti proudu potoka, přitéká z pravé strany potůček od vrchu Schopfberg. Tento potůček pramení na jedné loučce, kterou lemuje les a stoupá po svahu k Dyleni. Místo se jmenuje Kalbenreut (= Telecí mýtina), ve zdejším nářečí „Kalmreut“. Zde prý lidé ještě v 19.století nacházeli zbytky zdí. Také zde rostly neznámé, vzácné rostliny, které se daly pěstovat jen po zahradnicku. Zde snad skutečně bylo někdy osídlení, snad požárem zničené. A že si někdejší obyvatelé znovu založili své domovy, je možné. Vypráví o tom pověst, že název obce Albenreuth vznikl právě od tohoto slova „Kalbenreuth“. Podle jiné pověsti zde stávalo předměstí Dyleně a název „Telecí mýtina“ (Kalbenreut) souvisel s tím, že tu Dyleňští mívali telata. Na mýtině se ostatně nalézají hodnotné minerály a mezi lidem kolují vyprávění o cizincích-hledačích pokladů, většinou o Benátčanech, kteří na tato místa často chodili.

- **Benátčan**

Přes mnoho generací se dědily pověsti o Benátčanech. Tito hosté na Dyleni byli celkem slabší malí mužíci s černými jako smůla anebo červenými kudrnatými vlasy. Na hlavě mívali něco jako baret nebo tříboký klobouk, černý plášť a černé punčochy a zde neznámé boty na spínání. V ruce měli vždy dlouhou hůl se stříbrným nebo zlatým knoflíkem. K Dyleni je sem přivedla touha po zbohatnutí a po cennostech. Byli to velkoobchodníci a svůj obchod prováděli v celém světě. Na Dyleňsko přicházeli s kouzelnou knížkou, s kladívkem a s pevnou brašnou a všude pátrali po drahých kamenech a rudách. Oblíbeným výchozím bodem k jejich pátrání býval Neualbenreuth. Ještě v 18.století sem prý přicházeli každé léto. Své průvodce po Dyleni obdarovávali dobře. Benátčané pak po projití často na dva tři dny zmizeli, než se znovu objevili ve vsi. Své nálezy ukládali do pevně uzavíraných skříní. Na podzim zmizeli i se svými poklady a skříňkami. Místní obyvatele viděli v Benátčanech „kouzelníky“ a tak také hovořili o všem, co podnikali, že to souvisí s kouzelnictvím. Dodnes se vypráví o jejich práci – o kladívcích, o klepání, o permonících, skřítcích, trpaslících, o pekelné moci, o podzemní říši pekelné, a to vše se dává do souvislosti s Benátčany.

- **Zakletá nevěsta**

Uvnitř v Dyleni žije nevěsta se svými poklady. Jednou v roce smí opustit své podzemní obydlí a vystoupit na světlo dne. Může při tom i podarovat z svých pokladů člověčí děti. Rozhlíží se na všechny strany Dyleně a když spatří chlapce, pokyne mu. Každý se k ní rád přiblíží, neboť nevěsta je čarovně krásná. Ten, jehož duše je čistá a nevinná, dostane od ní zlato a vezme si ho podle svého přání. Ale u toho, kdo má mládí již pokaženo, a chybí mu poctivé srdce, tomu sice pokyne, ale musí s nevěstou do nitra hory a nikdy více se už z ní nevrátí. Vypráví se, že ta nevěsta se kdysi něčím prohřešila, snad že pro své bohatství odmítla chudého, ale poctivého nápadníka

- **Odměněný průvodce**

V dávné době, kdy byla hora Dyleň bohatá na zlaté a stříbrné žíly, přicházeli lidé z dalekých zemí, aby kutali na Dyleni a stali se bohatými. O Benátčanech se říkalo, že mají čarodějné schopnosti a dokáží nalézt bohaté žíly. Ubytovali se u chalupníků, které platili jako průvodce, aby jim vyhledali určitá místa, která měli ve svých kouzelnických knížkách. Někdy jim zmizeli před očima a nebyli k nalezení. Přitom se po celém lese ozývalo klepání z nitra hory. V německém Neualbenreuthu bydlel zbožný, ale chudičký chalupník. Nemohlo ho uživit ani malé stavení, v něm bydlel se svou nemocnou ženou. Pracoval v zimě za denní výdělek, pomáhal mlátit obilí, vázat košťata, a když v neděli po bohoslužbě natáhl své unavené údy, chvíli odpočíval. Když skončily práce na polích, také on šel dělat jednomu Benátčanu průvodce. Benátčan mu při odchodu z Dyleně ukazoval všechny poklady, které shromáždil přes léto, a chudáš prohodil: „Ach, co bych dal Dyleni za to, kdyby moje nemocná Anna zůstala na živu!“ Nato řekl cizinec: „Nu, protože jsi mě dobře provázel, a nejsi chtivý a žádostivý, rád bych ti v nouzi pomohl.“ Načež vzal svou čarovnou knížku a listoval v ní až pak řekl: „Tady je to místo!“ A potom popsal chudásovi přesně místo na Farním vršku (Pfarrbühl), kde, jak řekl, najde to, aby mohl bezstarostně žít. Když druhý den šel chudák k určenému místu, našel tu skutečně poklad. Koupil si dvůr a mnoho let žil šťastně i se svou ženou. Podle jiné verze našel chudák zlatou žílu, kterou vytěžil a pak si v Neualbenreuthu zakoupil statek.

- **Znalec**

Pastevec dobytka ve Vysoké (Maiersgrün) měl ve svém stádu jednu mlsnou krávu, které říkal „Glasl“. Aby se mu neztratila, upevnil ji na krk zvoneček, aby slyšel, kde se toulá. Jednou se kráva zatoulala ze suché pastviny na šťavnatou lesní louku, kde bylo zakázáno pást. Rozhněvaný pasák sebral z blízké hromádky kamení kámen a hodil ho po mlsné krávě. Jeden Benátčan, který šel právě okolo, zahlédl ve vzduchu v slunci cosi se zablyštět. Kráva sice byla přinucena k poslušnosti a cizinec také našel onen kámen, který letěl vzduchem. Obrátil se pak k pastevci a řekl mu: „Co je ti milejší, kámen nebo kráva, po které jsi kámen hodil?“ Pastevec byl trochu zaražen a podíval se na kámen v ruce Benátčana a pak na svou drzou, ale krásnou krávu, a po chvíli přemýšlení řekl: „No přece kráva!“ – „Vidíš,“ opáčil Benátčan, „a přece za takový kámen bys mohl mít tři takové krávy!“ a nalezený kámen vložil do své brašny.

- **Prorok**

Nejen v Neualbenreuthu, ale i na jiných místech pobývali Benátčané. Také v Brtné (Zeidlweid) nocoval jeden Benátčan. Jednoho podzimního dne šel Benátčan na Dyleň kolem Peterhannse, u něhož bydlel, a povídá mu: „Milý Hannes, dnes raději nesej, není příhodný den. Odlož to na zítřek!“ A pokračoval v cestě. Hannes se zamyslel a pak poslechl, měl už zaseto několik brázd, ale zbytek si nechal na příští den. Když pak na jaře vyrostlo nejen zelí a květiny, ale i keře a stromy po zimním odpočinku, spatřil velký rozdíl mezi plochou prvního setí a setím druhého dne. Úroda byla přesně taková, jak ji prorokoval Benátčan.

- **Oklepávač kamenů**

Jednou přišel lakotný Ital na Dyleň a třebaže již tu našel mnohé, co ho udělalo bohatým, chtěl ještě více a přivedl si tentokráte ještě sluhu. S úspěšností jeho práce rostla lačnost tak, že si sotva dopřál času na jídlo a na přenocování a už zase na Dyleni znovu hrabal a klepal, hledal a sbíral. A skutečně za pár týdnů měl stovku měřic vzácných kamenů různého druhu, nádherných granátů, safírů a jiných druhů, a to byl výkon, jaký nebyl dosud dosažen. Nyní se chtěl vrátit s nesmírným bohatstvím domů. Za tím účelem poslal svého sluhu do Chebu, aby tam koupil tažná zvířata, ale aby nepřišel o své bohatství, zůstal jako strážce u svých sbírek a bohatství schoval v jedné dlouhé štole na Dyleni a zde je hlídal. Byla právě Velikonoční neděle, ozývaly se zvony až z chebského chrámu a volaly k pobožnosti a na mši. Sotva zazněly první tóny zvonů, ozvalo se hučení z podzemí Dyleně a země se chvěla, hustá oblaka dýmu se valila, když se obrovské těžké balvany pohybovaly po svahu. V Dyleni hořel velký oheň, který zapálili skřítkové, aby zachránili dyleňské poklady. Pomocník se vracel s mnoha koňmi k pánovi, ale nenalezl po něm ani stopy. Ona dlouhá štola, kde měl ukryty poklady, byla zavalena a v ní zmizel i jeho pán. Celá tato historka má hrůzné pokračování. Lidé, kteří šli o půlnoci přes Dyleň, spatřili černě oděného muže se špičatým kloboukem, jaký nosíval onen Ital. Mužík poskakoval od skály ke skále, klepal a klepal a vysekával z kamene granáty. Když naplnil brašnu, běžel s ní ke Granátové studánce a tam ji vysypal. Pak se rychle vracel, aby znovu a znovu sbíral granáty, které sypal do studánky. Tato studánka byla totiž východem z oné dlouhé štoly, kde Ital své bohatství ukryl. Podle pověsti musí tento „oklepávač kamenů“ vysekávat granáty ze skal každou noc od půlnoci až do prvního zakokrhání kohouta z okolí. Tak musí ne roky ale staletí pykat za svou lakotnou povahu tak dlouho, až vyseká všechny granáty na Dyleni. Teprve pak bude vykoupen. Od tohoto hrozného velkého ohně dostaly granáty velkou křehkost a nebylo je možno více zpracovávat na šperky a ozdoby.

- **Hořící poklad u Paliče**

V Paliči se jednou rozšířila zpráva, že lidé, přicházející od Dyleně spatřili na jednom poli u lesa hořící poklad. Tak se dva domluvili, že to půjdou vyhledat. Kdo objeví hořící místo, zavolá druhého určitým způsobem a vyzvednou poklad. Nesmělo se však vyslovit žádné smrtelné slovo, žádná kletba. A skutečně, jeden z nich, Schwarzen-Hansadl, spatřil v noci hořící světlo a ve velkém nadšení běžel za společníkem Lattich-Kašparem, aby ho vzbudil, neboť byla půlnoc. Tak jednoduché to nebylo, protože Kašpar špatně slyšel a on musel bouchat na okno silně. Když ho konečně vzbudil, jen taktak, že nevyslovil „smrtelné“ slovo. Probuzený Kašpar se obul a protože byl náruživý šňupač, sáhl po své „Žandovce“, tabatěrce, aby se posilnil na nebezpečný podnik. Nechtěl ztrácet čas, ale musel si posilnit nervy, takže si chtěl šňupnout během chůze. Když ponořil do „Žandovky“ palec a prst, zakopl o kámen a Žandovka se mu s celým obsahem tabáku vysypala na zem. Aniž by myslel na následky, řekl v návalu zlosti: "To je přece k ..." Chtěl dopovědět něco „smrtelného“, ale k tomu nedošlo. Neboť Hansadl sledoval svého kumpána a viděl, že se chystá k zaklení. Skočil k němu, chytil ho za límec a třásl s ním jako s nezralou jabloní. Asi by došlo k pěkné rvačce, kdyby je od sebe neodtrhl ponocný. Historka nezůstala utajena a dlouho se mezi lidmi při podobné příležitosti říkávalo: „Kašpar holt asi dostane pohlavek!“ Ovšem bylo po pokladu

- **Prchli v hrůze**

Mezi lidmi tradovalo, že hořící poklad je dílo podzemních zloduchů a tomu dítěti, které by po pokladu natáhlo ruku, by se zjevily různé přeludy, jako že je bouře, že slyší vytí a podobně. Zkrátka dětskou ručku bylo nutno odradit od neštěstí a zastrašit dítě před sáhnutím ... Dva hledači pokladů z Lohhäuseru se odvážili hledání pokladu na jižním svahu Dyleně. Přecházeli z místa na místo, a když se už chystali vyprostit granáty ze skály - ó běda - najednou v bezprostřední blízkosti spatřili šibenici a kolem ní stáli tři uhlově černí muži se svítícíma očima. K tomu se zvedla náhle příšerná, pekelná bouře. A najednou zaslechli jak jedna z děsivých postav říká: „Koho pověsíme nejdříve?“ . Naši hledači jen vyhekli, přestali myslet na zlato, na nic nečekali a prchali domů. Už nikdy více v životě je nenapadlo hledat toto pekelné podzemní bohatství.

- **Tucet odvážných**

Na svátek Zvěstování Panny Marie se sešlo večer v hospodě ve Vysoké (Maiersgrün) mnoho mužských u piva a vyprávěly se anekdoty. V hospodě se objevil i cizí host, který přicházel od Dyleně a sděloval, že viděl v blízkosti Granátové studánky modravé ohýnky, což asi prozrazuje jakýsi poklad. Ale on že jen prochází kolem, protože dobře ví, že podzemní poklady od Ducha Dyleně není tak lehké získat. A tak byl nahozen nový námět k hovorům o pokladech Dyleně. Potom jeden nejstatečnější přerušil hosta a řekl: „Nemluvme dál a neztrácejme čas! Raději pojďme na poklad! Kdo chce ať jde se mnou! Ty ale, Michale, nás povedeš na místo, kde jsi spatřil světýlko. Tobě patří polovina pokladu, kdežto druhá polovina bude naše!“ A skutečně přihlásilo se dvanáct nejstatečnějších mužů a vydalo se na Dyleň vyrvat zlým mocnostem dyleňský poklad. Ale Dyleňští věděli, že kdo chce vyzvednou poklad, může toto riziko podstoupit jen s mlčenlivým jazykem. Proto se pohyboval tucet odvážných mužů k Dyleni s naprostým mlčením. Sotva ušli dvě stě kroků v temném lese, náhle nastala hrozná bouře, obloha se rozhořela a vlny bouře neměly konce. Valily se další a další, stromy se ohýbaly až k zemi, větve se lámaly a létaly na všechny strany, náhle bylo slyšet divné harašení povozů a kočích, jakoby celé roty a zástupy vojáků maširovaly kolem. Strašliví velicí psi s ohnivě svítícíma očima se řítily ohromeným mužům mezi nohama. Krátce řečeno, hluk a řev, nesnesitelné bouření, podivné šedivé postavy duchů a peklo samo způsobilo, že se všech dvanáct tak vyděsilo, že hledali záchranu v úprku zpět do hospody. Bledí jako duchové a bez dechu se přiřítily zpět. A tak hrdinové, kteří s takovou odvahou, sotva před půl hodinou opustili hostinec, tu nyní stáli schlíple, a ti, kteří zůstali v hospodě, se jim pořádně vysmáli. Ale odvážlivci říkali: „Vy se smějte! Jen to zkuste vy sami!“ Nikdo z vysmívajících to nezkusil.

- **Vylekaná děvečka**

Jeden švec v Neualbenreuthu pověřil svou devítiletou dcerušku, aby dnesla hotové boty sedlákovi do jednoho odlehlého dvorce. Bylo jasné odpoledne a její cesta vedla kolem řady stavení a potom dále do pole. Sotva děvčátko vyšlo od polí, zahlédlo v polí zářit jakési světlo. Nejprve se podívalo a sledovalo, co to tam hoří. Děvče si vzpomnělo na zkazky o tom, že takové světlo prozrazuje nějaký poklad. Sotva se však přiblížila k ohýnku na dva tři kroky, světlo zmizelo. Z pohádek znala, že se předměty vhozené do ohně mohou proměnit, a chtěla to zkusit, zda se nezmění ve zlato či diamanty. Jakmile však chtěla něco vhodit do ohně, vyběhl z nedalekého dvora veliký černý pes a zuřivě se rozštěkal. Děvče stáhlo ruku zpět a rovněž pes hned zase zmizel ve dvoře. Po krátké chvíli spatřilo odehnané děvčátko znovu plát ohýnek. Znovu vzpomenu na zkazky, že vyzvednutí pokladu brání často rozmanité překážky a jen nevinný a odvážný člověk bude úspěšný. A tak se osmělila vrátit se zpět k pokladu. Jakmile byla na dva kroky od něho, znovu se vše opakovalo - rozzuřený černý pes se k ní řítí ze statku. To již ztratila odvahu, pokračovala v cestě, předala boty a vrátila se jinou cestou domů. Pak vše vyprávěla otci. Otec, pro svou chytrost a charakter uznávaný jako počestný muž, se rozhodl, že děvčeti vysvětlí její zážitek jako pohádku. Ona však skálopevně trvala na tom, co zažila. A tak s děvčetem vyšel ke statku, kde podle jejího vyprávění vyběhl velký černý pes. Šli za sedlákem toho statku, ale ani sedlák ani jeho pes v té době neopustili světnici ...

- **Potrestaná lakota**

Bohatý sedlák v Háji (Grafengrün) měl takový pocit, že je asi nedělní dítě, že se asi narodil na šťastné planetě, anebo že je snad ve svazku s nějakými duchy, protože se mu všechno v životě šťastně dařilo. Vědělo se o něm, že přišel do vsi jako pasák, že se jako čeledín oženil s dcerou sedlákovou a říkalo se, že jim krávy začaly dávat více mléka, pole nesla více obilí než sousedům. A to vše vedlo k tomu, že ho lidé trvale sledovali a samozřejmě k tomu se přidala i závist ... Ale kdo ho pozoroval bez předsudků, mohl vidět pravou příčinu a pravé vysvětlení. Pasák již jako chlapec byl uctivý, hodný, jako čeledín pak byl pracovitý, pilný a jemný. Jaký div, že to dotáhl až na sedláka? A když pak měl jeho statek i lepší výnosy než měli druzí, bylo to tím, že se více staral o dobytek, více hnojl půdu. Ale tento dobrý osud si pokazil vlivem lakoty... Jen jednou ve svém životě vyhledal nadpřirozenou pomoc. Bylo to tehdy, když jako pacholek u sedláka požádal o ruku jeho dcery, ovšem až když si byl jistý, že mu patří její srdce. Sedlák viděl nápadníkovu chudobu jako překážku a odkázal rozhodnutí na pozdější dobu. A tak se tehdy vydal zarmoucený nápadník na Květnou neděli na Dyleň. Neboť se chtěl stát bohatým. A skutečně našel tu otevřenou bránu k pokladu, naplnil kapsy mincemi a šťastně se dostal ven ještě dříve než se brána zavřela. A tak se stalo, že získal i Rozu i dvůr. Krátký čas byli šťastni, ale kletba dyleňského pokladu začala působit. Mladý sedlák se neubráníl hříšné lakotě. První roky to s ním bylo ještě snesitelné, ale na dvoře rostl neklid pro jeho žárlivost, pro šetrnost měnící se v lakotu, pro stále omezování potřeb. Brzy se stalo, že v jeho dvoře nemohl nikdo vydržet pracovat, skrbil i s jídlem pro všechny, s oblečením, s odměnou pacholkům a děvečkám, a své ženě nepovolil ani to nejnutnější. A tak to, čeho se přirozenou cestou domohl a dále svou lakotou sice rozmnožoval, to ztrácel na jiném místě. Rozhodl se proto, že půjde po druhé na Dyleň, aby ještě více zbohatl. Znovu přišla Květná neděle, znovu se otevřela brána do skály. Sedlák začal sbírat poklady, ale nemohl se nabažit sbírání zlata a propásl pravou chvíli návratu. Dyleňský zloduch ho za jeho lakotu potrestal a zatratil k podzemnímu prodlévání na věčné časy...

- **Dítě v Dyleni**

V Šitboři žila kdysi velmi chudá vdova. Jejím jediným bohatstvím byl malý, blondatý, roztomilý chlapec. Byl pro matku vším a vše. co dělala, platilo jemu. Dnem a nocí o něho pečovala, ale přes všechnu píli nedokázala odehnat od dveří zoufalou nouzi. Neustále se trápila tím, jak to udělat, aby pobledlé tváře svého miláčka zružověly. Neboť jistě měl znamenité duševní vlohy a ty byly v chudobě v nebezpečí zakrnění. Tyto mučivé myšlenky jí vysilovaly a trápily. Když se zase jednou zabývala obavami o synka, bleskla jí hlavou vzpomínka, že její babička ze Sekerských Chalup, jí kdysi vyprávěla, že v Dyleni je ukryt obrovský poklad, který je však přístupný jen na Květnou neděli v době čtení pašijí v kostele. Vdova se rozhodla pro odvážný čin. Čekala toužebně na Květnou neděli a dlouho se připravovala na to, jak vezme své dítě na ruku a vyrazí na Dyleň. Konečně přišel čas. Museli ujít dalekou cestu. Unavena došla ke skále Velikonočního beránka, posadila se s malým na skalní balvan a vyčkávala v bázlivém napětí zázraku. Již zněly z dálky zvony kostela z Neualbenreuthu do hrobového lesního ticha a jak doznělo zvonění, zaslechla mocný podzemní rachot. Za velkého hromobití se otevřela skála a v ní brána. Ačkoliv jí horečná hrůza probíhala celým tělem, sebrala odvalu, pevně přitiskla chlapce k sobě a vkročila do temné jeskyně. Uvnitř kráčela dál a dál za magickým zářícím třpytem, který vycházel zvnitřka, aniž by věděla, kam jde, až došla do velkého sálu. Nádhera sálu ji oslnila. Uprostřed byl diamant nesmírné velikosti a svítil jako slunce do pohádkového prostoru. Vedle spatřila na stropě měsíc a bezpočet hvězd ze zlata, v pozadí oltář rovněž zlatý, kolem granáty, smaragdy, topasy a jiné vzácné kameny. Svíčky na oltáři zářily rozmanitými barvami. V nikách kolem stály sochy z bílého mramoru, krátce taková nádhera, jakou nikdy nepoznala. Na podlaze ležely hromady zlata, stříbra a drahého kamení. Chudá žena tu stála tiše, jako přikovaná a nebyla schopna pohybu. Konečně se vzchopila, posadila chlapce na zem a shrábla nejbližší poklady do vykasané zástěry a spěchala pryč. Venku vytřepala bohatství a vracela se zpátky k dítěti. Ale v té chvíli se ozvalo nové hromobití, vchod do skály zmizel a skály nyní vypadaly jako dříve, uzavřené. Vyrazila křik a marně se dobývala do skalisek, kde zůstalo to její nejdražší uzavřeno. K čemu jí byl lidský mamon? Rvala si vlasy a poranila si prsty, jak marně lámala skálu, která se stala hrobem dítěte. V hrozném trápení ztratila vědomí a když se probudila, znovu si uvědomila, co se stalo. Nechala tu poklad ležet a vydala se domů, mučena myšlenkami, že ztratila své milované dítě. Když přišla do světničky domů, klekla před krucifix a modlila se k Bohu, aby ji pomohl. V trápení upadla znovu do hlubokého spánku. Jak dlouho spala, nevěděla, ale ani následujícího dne nedošlo se nezbavila svého trápení. Rozhodla se navštívit faráře v Milíkově a svěřila se mu, co provedla. Farář vyslechl matčinu zpověď a řekl: „Byla jsi těžce potrestána za hříšnou chtivost po světském majetku. Věř však laskavému Bohu a důvěřuj mu! Já pouze poradím, abys příští Květnou neděli znovu šla na Dyleň a snad ti anděl Strážný vrátí nevinné dítě z podsvětí. Jdi ve jménu Božím!“

Chudá žena si odnášela slabou útěchu od faráře a s touto nadějí se vydala do dalších dnů. Květnou nedělí se otevíral pašijový týden. Bledá žena, utrápená, již se nemohla dočkat rána a vypravila se na Dyleň. Její slzy zastavil až mír a klid probouzejícího se jara v lesní přírodě. Pocítila jakousi úlevu. Náhle stála před skalami. Srdce jí prudce bilo a věděla, že se v příštích chvílích rozhodne o všem. Zase se rozezněly zvony z Neualbenreuthu, zase se zatřásla země a otevřela se skála s mocným hromobitím. V horečném spěchu matka proběhla branou do velkého sálu. Zde spatřila svého synka, přitiskla ho na prsa a prchala s ním ven, pryč od záludné Dyleně. Když se přešťastná matka se svým znovu získaným synkem dostala do bezpečí a když trochu utišila nesmírnou vlnu radosti, zahrnula děcko otázkami. Ale nedostala z jeho úst nic, teprve když ho zahrnula jídlem a pitím, a když ho políbila. Žádný strach neprojevil a čas, po který matku neviděl, považoval za kratší než jeden den.

- **Bílá paní a Dyleň**

Před lety sbírala jedna žena z Poustky suché dříví na Dyleni, aby svému děcku mohla na něčem uvařit polévku. Když byla v nejlepším a již měla připravenou hromádku s roštím, při čemž jí její čtyřleté děvčátko pomáhalo se sběrem, přihodilo se něco podivuhodného. Náhlý jas osvítil místo, kde byla matka s dítětem. A jas byl stále silnější a jasnější, takže matka oslněna září, si musela zakrýt oči. Když světlo zmizelo, matka se rozhlížela, ale její dceruška zmizela. Hledala ji v okolí, v pláči a trápení prožila celý den, ale nikde ani stopy po holčičce. Již se blížila noc, již se blýskalo a zazářily první hvězdy. Chudák matka se musela vrátit domů. Každý den se vracela na Dyleň do míst, kde byla naposledy se svou dcerkou, ale marně. Nespatřila ji a tak její bolest byla stále větší. Tak prošel celý rok. Znovu nešťastnice plnila svůj koš a připravovala si hromádku roští, a přitom bez přestání myslela na své dítě. Náhle se rozsvítilo místo a bylo stále jasněji, až si musela zakrýt oči. Když po chvíli oči otevřela, světlo zmizelo a mohla rozeznat kolem sebe předměty a spatřila nejdříve bílé se třpytící místo a na něm své dítě. „Martó!“ zavolala radostně a obě si padly do náruče. Osahávala své dítě, zda není zraněno, jakoby nechtěla věřit tomuto zázraku. Její radost rostla s podivem, že dítě tak vyrostlo. Vypadalo odpočaté, s buclatými tvářemi, zdravé a v nádherném oblečení. Ptala se dítěte, kde tak dlouho bylo a co po celý rok dělalo. A tak vyprávěla malá Marta, že žila u krásné, bílé oděné paní v nádherném sále. Paní ji denně několikrát navštěvovala, přinášela hračky a chovala se k ní s velikou láskou a dobrotou. Když dostala hlad, přinášel jí malý mužíček jídlo. Proto se jí čas nezdál tak dlouhý. Jak se však dostala do krásného sálu a zase zpět do lesa, to nemohla vysvětlit, to nevěděla.

- **Perlička**

V městě na Dyleni žilo mnoho boháčů a mezi nimi byli i cizinci. Jeden z nich, Ital Arlotto, byl vdovec a měl dceru Bianku. Její krása byla jedinečná. Každého očarovala a žádný div, že se jí dvořilo mnoho nápadníků. Ale jejich pokornost a vtíravost udělaly z Bianky domýšlivou a pyšnou dívku, tak, že začala pohrdat mužským pokolením a zošklivilo se jí možné manželství. A tak se jen vysmívala a bláznila nápadníky. Když ji otec přesvědčoval, že by se měla přece jen provdat, že už má dost let a byla by jistě šťastnou manželkou, řekla mu: „Tak dobře. Učiním podle tvé vůle, ale mou podmínkou je, že si sama vyberu muže, kterého si vezmu!“ Slabý otec s tím souhlasil a nechal rozhodnutí na dceři. A tak Bianka vstoupila se zdviženou hlavou do sálu, kde se nacházelo mnoho nápadníků, a všichni se jí klaněli jako královně. Bianka vystoupila na emporu a řekla: „Shromáždění, podle přání mého otce chci vybrat svého budoucího manžela, a to bude ten, který mi celou podlahu tohoto sálu zaplní vzácnými perlami. Tak, aby při procházení příliv perel dosahoval až ke kolenům. Já mám totiž perly moc ráda!“ Načež zdvihla vysoko svou hlavu a se smíchem vyšla po boku nešťastného otce ze sálu. Bez řečí a poznámek opustili mladíci, nanejvýše s posměšky, Arlottův dům, osedlali své koně a opouštěli město Dyleň, jakoby chtěli uniknout té posedlé dívce. Jen jeden frajer bojoval mezi láskou a nenávistí a řekl si „Buď ji získám nebo ji zničím!“ a rozhodl se, že něco provede. Jmenoval se Edwin a také on nasedl na koně a vrátil se do svého domova. Zde v lesích žil jeden starý přítel jeho otce. Za ním se vypravil hledat pomoc. Stařec tu žil v poustevně jako mnich a byl váženým v okolí. Když mu Edwin vyprávěl, co zažil, radil mu, aby na dívku zapomněl. Ale mladík si nedal říci a tak poustevník řekl: "Vydej se znovu na Dyleň. V hlubokém lese, který obklopuje bohaté město, je na jižní straně skála s třemi zuby, podobná císařské koruně. Zavolej třikrát jméno krále skřítků Gutamunda a on ti poradí, co dál. Je to pán Dyleně a chrání nevinné a mstí hříšné!" Tak Edwin učinil. Zdálo se mu sice strašidelné, vyvolávat krále skřítků, ale jeho srdce se soužilo a nenalézal žádnou cestu z labyrintu trápení. Náhle stál u třírohé skály a volal jméno Gutamunda. Objevil se důstojný stařec s rudovousem, v modrém plášti a řekl: "Vím, kdo jsi a co ode mne chceš. Přicházíš mi jako na zavanou. Neboť tebe jsem si vyvolil k pomstě, ne k manželství s Biankou. Ona bojuje o tvou duši a nezaslouží si tvé čisté lásky. Je bezcitná a marnivá a hněv nebes padá na její hlavu za přání, které vyslovila." Král skřítků dal pak Edwinovi skříňku a hůlku a poučil ho, co má udělat a jak se k Biance zachovat. Edwin přišel do Arlottova domu, ohlásil se u otce a Bianky a byl přijat. Překrásná dívka se objevila s otcem, v hedvábném šatu, kolem krku náhrdelník s nejkrásnějšími perlami. Byla půvabná, ale Edwin zůstal chladným. Když se otec s dcerou usadili na svých trůnech, oslovil je mladík s tím, že plní přání sličné Bianky a chce ukojit její nezměrnou touhu po perlách. Nato vyndal zpod pláště skříňku a proutek ze slonoviny. Otevřel skříňku, poklepl na ni proutkem a k překvapení všech se začaly řinout ze skříňky perly až naplnily podlahu celého sálu. S rostoucí radostí vyšla Bianka mezi vlny perel a tyto jí sahaly až ke kolenům. Zamilovaně pohlédla na rytíře, aby už se svým kouzlem přestal a prohlásila, že je připravena se za něho provdat.

Nyní mladík ustoupil a řekl pevně: „S prominutím krásná pyšná panno! Tvůj nepřírozený požadavek, tvá povznesenost, tvá nezměrná touha po bohatství volá o pomstu. Protože tak miluješ perly, staň se slepičí perličkou! Každý rok budeš odnášet jednu perlu do Granátové studánky. Teprve až tam vhodíš poslední perlu, budeš vykoupena!“ Po těch slovech se mladík dotkl dívky proutkem ze slonoviny a proměnil ji v perličku. Vylétla s první perlou v zobáku ze světnice. Dodnes není vykoupena a každý rok na Velký pátek lze vidět perličku letící ke Granátové studánce a zpět.

- **Pověst o ženě bez hlavy**

Na severozápadním svahu Dyleně je Farní pahorek (Pfarrbühl) s farním lesem, patřícím k Neualbenreuthu. Zde stával o samotě mlýn Plattermühle a v něm bydlel ve staré chalupě chudý tkadlec, který přemýšlel, jak se zbavit bídy. Vydal se proto na Velký pátek na Dyleň pokusit se nalézt nějaký poklad. Nenašel sice nic, vrátil se bez pokladu, ale zažil prazvláštní událost, o které vyprávěl každému, kdo mu chtěl naslouchat: „Stál jsem nahoře skrytý v houští u skály Velikonočního beránka. Protože zvony na Velký pátek jsou v Římě, nemohl jsem slyšet žádné zvonění, a tak jsem v tichu jsem očekával, až zazní z okolních kostelů pašije. Ale náhle jsem zaslechl jakési zvonění, ale tlumené, spíše jako dunění, vycházející z nitra Dyleně. Když zvuky zmizely, nad skalou neslyšně přeletěly tři sovy a uvnitř hory se ozvalo znovu hrůzostrašné dunění, skála se s rachotem otevřela a v ní objevila se brána. V té chvíli se objevila v bráně ženská postava a majestátně vykročila ze skály. Prošel jsem jako voják mnoho míst ve světě, ale ještě nikdy jsem nic tak krásného a přitom hrůzostrašného nespatriil. Žena měla stříbrnou kovovou košili se zlatým páskem, posetým skvostnými drahokamy. Kolem bílých ramen měla podivuhodné zlaté pásky. Ale - ó hrůza – té ženě chyběla hlava! Od krku dolů ji kapala krev a stékala ve stružkách. Tichým a pomalým krokem s rozpřaženými rukama kráčela směrem ke Granátové studánce. Kolem bylo naprosté hrobové ticho. Jakási tajemná síla mě přinutila, abych ji sledoval. Když došla ke studánce, sklonila se a svůj krvavý krk ponořila do křišťálově čisté vody studánky a pak beze stopy zmizela. V tom okamžiku jsem spatřil, jak ze studánky vyletěla perlička a mířila ke skále. Měl jsem co dělat, abych jí stačil a doběhl včas ke skále. Perlička se opřela o skálu, ta se otevřela a ona vběhla dovnitř. Pak se skála s ohlušujícím rachotem zase zavřela. Skála Velikonočního beránka nyní stála tak, jako by nikdy nebyla otevřená. Rychle jsem se vracel domů a po tom, co jsem zažil, mi čtrnáct dnů vůbec nechutnalo.“ Zdá se, že tato pověst vzdáleně souvisí s předchozí pověstí o perličce, třebaže se uvádí samostatně.

- **Dyleňská zázračná zahrada**

Nedaleko Granátové studánky se prý nachází zázračná zahrada. Ale jen lidé narození v neděli ji mohou spatřit a jen takový oblíbenec mystického světa může přelézt vysokou zeď zázračné zahrady a prokázat nutnou velkou statečnost a vytrvalost. Tato zeď se totiž pod nohama propadává a člověku se zdá, že visí ve vzduchu. Bázlivi lidé rychle dostanou závrať a spustí se. Kdo se však nenechá zmýlit propadáváním se, ten nakonec na vysoké zdi stojí pevně a využije pohledu do zázračné zahrady. Zahrada vypadá jako pravý ráj, a nelze ji přehlédnout v okamžiku. Zde působí čarodějné mocnosti Dyleň a popřejí svým oblíbeným, ale jen krátkou chvíli, pohled na takovou krásu. Tito příznivci, zrození za určité konstelace osudu, vyprávějí pak se zářícíma očima a s uchvácenými smysly o nepopsatelné kráse. Zahrada je plná růží, tulipánů a karafiátů, je protkána cestami posetými zlatem a drahokamy. Louky jsou plné smaragdů, rubínů, stromy stříbrné a zlaté, se svítícími listy a zářícími plody, je tu ovoce všech možných i nemožných barev. Ze zahrady proudí nádherné omamné vůně, smysly jitřící, zní tu zpěv ptáků s barevnými křídly na houpajících se větvích, nádherné lidské postavy v hedvábí, sametu a brokátu, s mnoha ozdobami. Snad to jsou někdejší obyvatelé Dyleň, kteří se starají o zahradu a po zániku městu tu zůstali vybráni. Jakoby se chtěli odškodnit za nespravedlnosti města této čarovné zemi. Ale jen krátkou dobu je dovoleno dívat se do této zahrady šťastným vyvoleným lidem. Potom obraz ráje zmizí a divák se ocitne v mechu a stínu jedlí. Ale kapsy má naplněny zlatem a vzácnými kameny. Zkrátka nedělní děti ...

- **Lesník v zázračné zahradě**

Kdysi žil ve Starém Mohelně lesník Ondřej (Andreas), který si nic nedělal z pekla ani z nebe a protože byl lehkomyslný a nebojácný, nesl obojí - třebaže jinak než v katechismu. Nádherný les se všemi krásami, to byla jeho nebeská říše. Tento počestný myslivec se teprve ve svých sedmdesáti letech dověděl, že je nedělní dítě, když totiž jednoho krásného dne spatřil na Dyleni pověstnou zázračnou zahradu. Ze všeho, co jeho oko spatřilo, ho udivila nádherná veverka svítící červené barvy. Seděla na jednom jedlovém stromě smaragdové barvy a zabývala se právě diamantovou šíškou. Lesník rychle strhl kulovnici z ramene, aby střílil na tento malý zázrak. Už měl veverku na mušce, když náhle spatřil nepatrného skřítku se sraštěným obličejem na konci hlavní své kulovnice, a ten učinil pronikavý hvizd. V té chvíli zázračná zahrada zmizela a zděšený Ondřej se ocitl ležící v kopřivách. Ale tím vše neskončilo. Neboť jeho hříšný záměr, střílet si v zázračné zahradě, značně rozčílil dyleňské duchy. Přišla krutá bouře s tak hrozným hromobitím a blesky, že se stromy kolem ohromného myslivce s hučením a krachem nahýbaly k zemi, mnoho větvíček a větví, trsů trávy, hroudy země a kameny, to vše se řítilo s rachotem a pískáním kolem jeho nosu. Otuzilý lovec ztratil na chvíli zrak i sluch. V největším strachu ze smrti prchal ze strašného hučícího lesa, pronásledován pomstychtivými duchy, běžel pryč a skoro bez dechu dosáhl domova. Do konce života se už neodvážil vstoupit do tohoto koutu Dyleně, kde spatřil takovou nadpozemskou nádheru, ale i zažil takovou hrůzu a strach.

- **Pověst o gnomech**

Gnomové neboli skřítkové žijí v pověstech o Dyleni. Kdysi se na bohaté Dyleni velmi mnoho horničilo, bohužel nešťastné války tuto činnost zastavily a obdivuhodná hornická díla zničily. Pilné a díla znalé horníky a řemeslníky rozehnaly války do všech stran světa. Ale ve fantazii obyvatelstva pod Dylení žijí tito horníci ve vzpomínkách na časy dobývání a zpracovávání rud a vzácných kamenů. Pověsti zobrazují černé a hrozně vyhlížející, často jen v kožené zástěře oblečené kovářské pacholky a řemeslníky, pracujících ve dne v noci v dílnách a hamrech, kde srší jiskry. Po nich se objevil v jejich válcovnách, v hamrech, v mlýnech, v hlubokých lesích jiný národ. Byli to skřítkové, permoníci, šotci a diblíci, zprvu pociťovaní jako nositelé štěstí a nadějí, později však jako pohroma a neštěstí. Hlavní sídlo si tento národ gnomů našel uvnitř Dyleně a střežení pokladů pod zemí si vybrali jako hlavní službu. Byli to však také znamenití kováři, vyráběli zbraně i náradí. Těchto skřítků bylo nesmírné množství. Proto také měli svého krále, jednou zobrazovaného jako drobného skřítku, jindy jako Ducha strážného Dyleně – poloboha se záračnými vlastnostmi. Ačkoliv gnomové jsou skřítkci podzemní, časem se začali objevovat venku – po polích a po lesích a dokonce si našli cestu i do sídel lidských. Pověst klade jejich hlavní sídla na jižní či západní stranu Dyleně, dokonce uvádí i mlýn Troglauer Mühle na potoce Burgbach (Muglbach). Západně od Albenreuthu se uváděl Hradní les skřítků (Burgholz), kde byl jejich hrad a kde žil jejich král. Zpočátku je lidé „brali“ a byli rádi, když například pomohli dětem v nouzi a v nebezpečí. Ale stále častěji se vyskytovali skřítkové jako šprýmovné postavy či duchové, kteří rádi lidem v lese něco provedli nebo je poškádlili. Tak se zakořenila i lidová víra, že skřítků je nekonečné množství a že vlastně cizopasí na člověku, na jeho práci a na jeho majetcích. Proto si lidé začali dávat pozor na skřítky. Stalo se zvykem, že domácí paní nedávala knedlíky na stůl, ale přikrývala je v hrnci, aby je skřítkové neuždibovali. Teprve když přišli lidé k jídlu, dala je na stůl. Vědělo se, že skřítkové měli kapuci, kterou, když si nasadí, jsou neviditelní. Lidé si museli na tyto neviditelné mlsaly dávat pozor a začaly počítat vajíčka, vuřty, chléb, ale i mléko, kuřivo atd. Také do hospod se skřítkové vplížili a ve sklepě popíjeli ze sudů i ze džbánů, pokud nebyly přikryty pokličkami. Když se opili, po truňku se prospali. Takže nejen kočky a spolustrávníci, ale také permoníci trápili kuchařky. Jejich drzost časem rostla. Oblíbili si takový „obchod“, že vyměňovali malé děti a přenášeli je jinam. Také se tvrdilo, že děti ve svých kouzlech jsou jako skřítkové. Například v Horní Falci bylo běžné, že šestinedělka dávala k dítěti do kolébky posvěcený amulet nebo nůž, nůžky či jiný předmět, aby tím zaplašila zlovlné skřítky. V Ernestgrünu slyšela jedna šestinedělka své dítě v noci usedavě plakat; vstala a šla ke kolébce, ale dítě nikde. Zvolala: „Ježíš, Marie a Josef!“ a hledala dítě. Když udělala světlo, našla je na studených kamnech. Skřítek jistě chtěl odtáhnout dítě ven rouřami kamen, protože dveře i okna byly v jizbě okřesleny vysvěcenou křídou, aby sem skřítek nemohl. V Albenreuthu byl jednou přistižen skřítek, když chtěl dítě dostat ze světnice vodní výpustí!

- **Houbaři**

Dva muži ze Šmelctálu vyšli na houby, ale zabloudili na Dyleni a museli ve strašidelném lese přenocovat. Aby se nenachladili, vysypali pytle s houbami a vlezli si do nich. Byli by se spokojeně vyspali, kdyby nebyli rozrušeni temnou nocí tak, že nemohli usnout. O půlnoci zaslechli nějaké kroky, a do temné černé noci cosi zablikalo. Něco se blížilo z houštiny. Spatřili plamének, který se k nim blížil. Poznali, že jde o tři podzemní skřítky, z nichž první nesl pochodeň. Muži stáhli hlavy do pytlů, aby se k nim nic nedostalo, a drželi pytel. Zatajili dech a čekali, co se bude dít. Skřítkové přišli a stáli tu před pytli. První říká: „Co tu dělají dva plné pytle v trávě? Asi budou plné hub, vezmeme je domů a rozdáme bratrům!“ Druhý nato: „Na co se s nimi táhnout, budeme je koulet dolů a hodíme je do hlubiny.“ Třetí řekl: „Já znám jednu místo u Dyleňského pokladu, tam je schováme, aby je nikdo nenašel. Ale dnes je tu nechme, nemá cenu se s nimi tahat!“ A za smíchu zmizeli. Muži čekali, až les ztichne, pak vylezli z pytlů, shrábli do nich své houby a mizeli na druhou stranu k domovu bez ohledu na temnou noc.

- **Potrestaný podvodník**

V horní vsi Neualbenreuthu bydlel starý churavý horník, který byl těžce zraněn při zavalení štoly, a musel děkovat Bohu, že nezůstal v závalu jako celá řada jeho kamarádů-horníků. Ale co se týká těžké hornické práce, nebyl jí už schopen. Jenže neměl žádné zaopatření a jeho živobytí záviselo na dobročinnosti sousedů. V létě to ještě šlo, nějak se uživil, ale v zimě se bída ozývala dvojnásob a nouze doléhala. Mohl si donést trochu dříví z farního lesa, pokud nebyl mráz. Pobýval před stavením a za velkých mrazů uvnitř v jizbě. Měl těžký osud a jednomu skřítkovi jménem Heinzelmännchen se ho zželelo, když ho pozoroval, jak těžko chodí a sbírá dříví po lese. Chtěl mu nějak pomoci. Jednoho rána horník našel na okně psaníčko. Donesl do jizby a otevřel pln zvědavosti, v domněnání, že by v něm mohly být peníze, ale spatřil jen všelijaké klikyháky, kterým nerozuměl, neboť neuměl číst. Dobelhal se ke kostelníkovi s psaníčkem a poprosil, aby mu ho přečetl. Kostelník si nasadil brýle, četl sice nahlas ale velice tiše, takže ho horník neslyšel. A tak se ho nakonec zeptal, co je to za dopis. Kostelník protáhl obličej a řekl: „Toto je, milý příteli, velká nepříjemnost. Někdo vám tu nadává zlodějů a lidí obtěžujících žebráků. Uděláte nejlépe, když o dopisu pomlčíte, a papír zničíte. Já vám slibuji, že také o věci pomlčím.“ Zcela zlomen nad lidskou zlobou a nadto z neznámé strany, vrátil se chudák zpátky do jizbičky, zatopil a dopis hodil do ohně. Prohnáný kostelník si mnul ruce a těšil se ze lsti, kterou provedl. Neboť dopis neobsahoval žádné zlomyslnosti a jen přesně popisoval místo, kam má horník ve Farním lesíku zajít a kde nalezne zakopaný poklad. Ještě týž den vyšel kostelník do lesíka hledat podle dopisu místo a skutečně na popsaném lesní místě našel pod označeným kamenem dudy, jejichž tíha dávala naději, že jsou něčeho plné, nejspíše je v nich onen poklad. Tento darebák donesl dudy domů a uschoval je do truhly. Večer uzavřel všechny dveře a okna a dychtivou, třesoucí se rukou vytáhl těžké dudy z truhly, aby zjistil, co je uvnitř. Bylo nutno rozříznout šev na dudách, aby se nějak dostal dovnitř. Ale nešlo to, ani ostrým nožem ani jinak, neboť šev byl zašit drátem a pevně utažen. Zlostně vyskočil, přinesl sekeru, aby zasadil ránu do dud, aby se dostal dovnitř. Ale jakási tajuplná síla přibrzdila jeho ruku a náhle zalomcovaly a třásly se všechny kostelníkovy údy, až ho to porazilo na podlahu a takže hrůzou zavřel oči. Když se pak odvážil oči otevřít, stáli před ním dlouhovousí skřítkové a pěstičkami do něho bušili. Jeden z nich s korunkou a s bělovlasou hlavou, se mu postavil na prsa díval se do mu očí k smrti ustrašenému. Plivl mu třikrát do obličeje a najednou zmizeli všichni skřítkové a s nimi i dudy s těžkým obsahem. Kam gnomové odtáhli těžké dudy, nebylo těžké zjistit. Chudý horník ležel v posteli, aby se trochu zahřál, ale stále nemohl usnout a myslel na špatnost celého světa. Když konečně začal usínat, zdálo se mu, že slyší jakýsi šramot. Vstal a k svému překvapení spatřil dudy, vrchovatě naplněné dukáty. Stal se bohatým a mohl se nyní o sebe postarat až do smrti. Darebák-kostelník se však od příhody s dudami necítil dobře, zanedlouho onemocněl a po několika týdnech se ocitl na márnách.

- **Tanec skřítků**

V údolí u Ernstgrünu ještě před lety bývala oblíbená tančírna skřítků, kde se za letních noci tančilo. poskakovalo, juchalo a výskalo, zkrátka skřítkové tu dováděli. Vesničané se tomuto místu vyhýbali. Báli se rušit tyto skřítkovské tancovačky, aby za to nebyli skřítky nějak trestáni . Přihodilo se, že tam poslali dudáka i s fidlařem, aby si skřítky naklonili. Muzikanti však museli hrát skryti a nesměli zvědavýma očima sledovat rej skřítků. Když však minula hodina duchů, vše mávnutím proutku zmizelo a celý ten žertovný nárůdek jakoby se propadl pod zem. Lidé, kterým se podařilo si se skřítky na tančírně zatancovat, tvrdí, že i přes hlubokou temnou noc bylo dobře vidět tančící páry, protože z nich vycházelo blikavé světlo! A proto také těmto podzemním duchům říkali „Ohniví mužící“.

- **Malý nápadník**

V Neualbenreuthu žila kdysi hezká, chytrá děvečka, jménem Webermatzen Nanni. Mnohý chlapec se rád za ní podíval, když šla do kostela a když se tančilo, nezůstala ani jeden kousek sedět. Ale nebyla lásce přístupná, žádný chlapec se od ní nedočkal znamení lásky. O kráse dívčiny se nehovořilo jen ve vsi, ale i u sousedů. A také malinkatý mužíček ze skřítků národa z lesních houštin se po ní se zálibou díval, když ji viděl na poli nebo v lese. Jeho srdce pro ni hned vzplanulo. Kde se objevila Nanni v přírodě, tam byl také skřítek-mužíček a hledal cestu, jak si s ní v žertech popovídat a při její práci ji provázel šprýmovnými slovíčky. Tak to pokračovalo a práce trvala Nannle sotva polovina času než jindy. Zprvu jí byl malý směšný nápadníček lhostejný, ale uvítala jeho pomoc a stal se jejím čilým pomocníkem při práci na poli a v lese. A čilý permoníček, který dělal všechno, co jí na očích viděl, se dostal nakonec i do jejího srdce i do její komůrky. Netrvalo dlouho a celý Albenreuth věděl o tomto podivném poměru. Brzy si jí začali dobírat a volali na ní „Paní permoníčková!“ nebo „Skřítkova nevěsto!“, ačkoliv se jí nic nedalo dokázat. Ale bez uštěpačných a posměšných poznámek se to neobešlo a děvčeti z toho bylo úzko. Styděla se a dokonce z toho postonávala. A tak se rozhodla, že učiní konec řečem a trapným pomluvám a večer se pevně uzamkla ve své komůrce. Ale jak se podivila, když přes zavřené dveře a zámek tu stál uvnitř, vedle ní skřítek, a viditelně znechucen. Zprvu ji prosil, aby ho měla ráda jako dříve, ale když nechtěla být mrňavému skřítkovi po vůli a on se s ní nechtěl dobrovolně rozejít, ukázala rozhněvaně na dveře, aby zmizel. Ale skřítek zůstal stále samý žert a se šelmovským úsměvem jí zazpíval: „Nenechám Nannl, aby ode mne odešla, dokud její pusinka nevysloví správně mé jméno!“ Jména skřítků však mívají podivínský tvar, a tak Nannl marně hádala a vyslovovala všechna možná a nemožná myslitelná jména, ale to pravé neuhodla. A tak si musela nadále nechat líbit skřítkovu nepříjemnou lásku. Ale brzy přišla nešťastnice na nápad, jak si pomoci. Když šel jeden albenreuthský chlapec za letní noci za svou dívkou do Maiersreuthu, poprosila ho, aby šel kolem hradu skřítků. Chlapec šel a sledoval, co se děje v houštinách. A uslyšel zpívat krásnou píseň. Přistoupil blíže a naslouchal slovům písně:

„Wenn mein herziges Nannerl weiß, daß ich Tillentauzerl heiß,

darf ich nimmer hinein, in ihr Kämmerlein.“

Kdyby Nannička věděla, že se jmenuji „Tillentauzerl“,

nemohl bych už nikdy do její komůrky.

Chlapec si zapamatoval jméno a rozběhl se za Nannou, aby jí prozradil to tajemství. Večer se zas objevil mrňavý nápadníček, znovu prošel zavřenými dveřmi komůrky a když stanul uprostřed světničky, dívka mu zvesela zazpívala:

„Du darfst nimmer herein, in mein Kämmerlein,
weil mir dein Name bekannt: Tillentauzerl bist du genannt!“

Ty už nikdy nesmíš do mé komůrky, protože znám tvoje jméno - jmenuješ se „Tillentauzerl“

Sotva zaslechl skřítek svoje jméno, rozzuřil se a zrudl v tváři. Ale po chvíli řekl klidně: „Ano, už nemám nad tebou žádnou moc a musíme se rozloučit. Ale dáš mi polibek na rozloučenou!“ Nanni mu nějak nevěřila, nechtěla ho políbit, ale říkala si, ať mám od něho pokoj, a naklonila se k němu. V tu chvíli se jí skřítek zakousl do spodního rtu tak, že ho prokousl. Nanni strašně vykřikla, dala mu po hlavě, ale rána ve rtu byla velká a zůstala jí jizva - jako památka na prvního a posledního nápadníka. S ošklivě prokousnutým rtem dožila osmdesáti let jako stará panna.

- **Putování skřítků**

Za krásné letní noci vyrazil národ skřítků ze svého dřevěného hradu na svahu Dyleně, ze své rezidence, a vydal se na sever. Na Dyleni a v údolích kolem dokola bylo naprosté až nesnesitelné ticho. Skřítkové vyrazili hledat novou krajinu, kam by se přestěhovali a kde by mohli žít klidnějším životem. Příčinou bylo prý časté zvonění zvonů z okolních kostelů, podle jiné verze lidská špatnost. Poslední příčinou mohlo být i to, že na Dyleni žil tento nestálý nárůdek velmi dlouho. Nyní se skřítkové rojili jako včely. Zkrátka a dobře, vydali se do světa. Ve své neviditelnosti přišel národ skřítků k řece Vondrebu, mezi Pograt a Schöbu, ale potřebovali se dostat na druhý břeh. Řeka tu měla dosti silný proud, a skřítkové-gnomové, by se raději nechali přes vodu převézt. Král skřítků se proto učinil viditelným a hledal nějakého převozníka. Když ho našel, požádal, ho, aby vybral to největší plavidlo, jaké má a převezl ho na druhý břeh. Převozníkovi se to zdálo podivné. Před ním stál pouze malý mužíček, který chce velkou loď! Ale vyhověl přání zákazníka, přivezl největší loď a nabídl, aby si do ní vlezl. Skřítek ale stál a neustále se rozhlížel na břehu doleva a doprava, jakoby něco hledal nebo viděl a teprve za delší chvíli si vlezl opatrně na loď. Převozník ho uklidňoval a s úsměvem mu řekl: „Nemáte se čeho bát, já už převážel větší a silnější postavy!“ Slova zněla trochu výsměšně, ale skřítek nic neřekl, jako by neslyšel, a jen sledoval starostlivě, jak loď pluje pomalu k druhému břehu. Převozník vesloval a teprve nyní si všiml, jak je ponor lodi hluboký, a podivil se velice, neboť měl na lodi nepatrného caparta. Pošilhával po očku po něm a pak zase na hluboce ponořenou loď a nemohl si vysvětlit, že by měl takovou váhu. Na druhém břehu skřítek zase otálel s vystoupením a stále něco hledal pod pláštěm. „Vy asi nemáte peníz za převoz,“ povídal převozník. Ale gnom odpověděl: „Já nemohu vystoupit, dokud se s vámi nevyrovnám. Co ode mne dostanete?“ Převozník většinou bral za převoz grošík. Nyní mu malý návštěvník vtiskl do ruky peníz a přitom řekl: „Vezměte to jako poděkování ode mne. Víte vůbec, co jste převezl přes řeku? Kdybyste nechal, abych se směl dotknout Vašich očí, mohl byste to vidět!“ A aby vysvětlil příčinu přetíženosti převozníkovy lodě, když se převozník ohnul hluboko ke skřítkovi a on se ho dotkl, spatřil tisíce a tisíce skřítků proudit z lodi, ale již byli na trávníku a přátelsky se usmívali na převozníka. Jejich brebentění a smích pomalu mizelo a s nimi i jejich král. „Už vás nikdy nesvezu, vy slepí pasažéři! Vy prokletí skřítkové!“ volal za nimi převozník a z kapsy vytáhl peníz se slovy: „Že i ten grošík bude falešný?!“ mumlal mrzutě. Ale jaký div, když místo starého grošíku držel v ruce velký zlaťák. Kam se vydal národ skřítků, není známo. Prý byli spatřeni u Komorní Hůrky. Snad. Ale je možné, že národ lidiček vandroval někam dál, do ciziny.

- **Kostel sv. Mikuláše**

Na cestě z Mähringu do Nového Mohelna, severně od Medvědíh doupat, tedy nedaleko Mohelna, stojí dodnes zachovalý a upravený kostel sv. Mikuláše. Říká se, že je to poslední stopa po staré vesničce, která tu stávala a byla zničena za třicetileté války. Dokonce samo jméno vesnice je dnes už zapomenuto. Kdysi zde jel sedlák jednoho nepříjemného deštivého dne s těžce naloženým povozem s dřívím z Nového Mohelna dolů a kolem kostelíka. Ale to udělal účet bez hostinského. V bažinatém marastu při dešti nemohl projet, zabořil se do bahna a zůstal stát právě před kostelem. Ani bič, který svištěl nad hlavami volů, ani sladká uklidňující slova, nic nepomáhalo. Široko daleko nebylo človíčka, který by pomohl a zatlačil. Dlouho stál sedlák bezradně a pak přišel na myšlenku, vstoupil do kostela, vzal dřevěnou sochu svatého, ze dřeva vyřezaného Mikuláše, vynesl ji ven, zastrčil ji za zadní kola povozu, zamával bičem a volal: „Mikuláš tlač! Niklas, Niklas schieb!“ A skutečně. Vůz se pohnul, dostal se na pevnější půdu a rozjel se. Svatého Mikuláše však nechal nevděčný sedlák ležet na cestě. Trest za to nedal na sebe dlouho čekat. Brzy povoz znovu zapadl do marastu a spřežení nebylo s to hnout se kupředu. Nyní se v sedlákovi probudilo svědomí. Obrátil se, vrátil se ke svatému, očistil ho a odnesl ho na oltář v kostele, kde ho vzal a vrátil se k volům. A pak zcela bez problémů dojel sedlák s povozem do Mähringu.

- **Obětiště**

Kamenné rozvaliny na vrcholu Dyleně se dávají do souvislosti s propadlým městem Dylení. Ale jiná pověst vypráví, že v pradávných časech na těchto mohutných balvanech býval oltář, který toto místo prozrazuje jako soudní místo, kde se konaly kdysi veřejné osudy, snad jako obětiště, ať už starogermánské či předslovanské. Snad zde Markomani ctili své bohy a zde jim obětovali. Když pak se šířilo křesťanství z kraje od Dunaje a Regensburku, kněží nové víry ničili taková pohanská obětiště. A místo nich v rané době křesťanství stavěli první kříže jako nové symboly nové víry. Kříže stavěli mniši u svých zde postavených poustev. A přinášeli jiné duševní i světské novinky. Název „Mugl“ jako mogila, mohelno – to byly hroby, do nichž se v kraji začalo pochovávat.

- **Obávaný Divoký sekáč**
- Podivný německý název „Bilmetzschnitter“ je různě vykládán a dáván do souvislosti s dávnými germánskými bohy. Jde o mystickou postavu Divokého sekáče, ohrožujícího různým způsobem rolníky: Nesouvisela jenom s Dylení, objevovala se v celém germánském prostoru, třebaže se označení i charakter této obávané postavy lišily podle krajů. Jakub GRIMM o této postavě psal: „Má rozčuchané vlasy a podobnosti s paní Holle, paní Berthou nebo Albem, ale všechny tyto postavy byly kladné, původně družné, dobrosrdečné a pomáhající lidem v nouzi. Pozvolna se proměňovaly v lidském vyprávění, až se staly strašáky na zlobivé děti, čertovskými strašidly, čarodějnicemi či zloduchy.“ – Na Dyleni a na Chebsku vůbec tzv. Bilmetzschnitter byla postava, která s pomocí pekla provedla nějaký zločin, podvodný nebo hříšný čin. Vznikl mužský doplněk čarodějnice (Hexe). Když čarodějnice připraví selku o část mléka a másla, tak Divoký sekáč obere sedláka o jeho zrní na mlatě. Škody, které Divoký sekáč sedlákům dělá, jsou podobné. Tento škůdce rolníků má prý veliký pazour a na něm nehet ve tvaru srpů, kterým vyseče úzký pruh pole. Polem křížově prochází. Stonky obilí s klasy padnou na zdravé obilí a to zanedlouho zčerná. V některých krajích vyráží tento Divoký sekáč na pole na kozlu a objíždí po kraji. Proto se mu také říkávalo „Kozlí jezdec“ či „Kozlí sekáč“. Řádí na polích od Velikonoc až do konce léta, ale nejvíce o Velikonocích, o Svatodušních svátcích, na Nejsvětější Troici. Ale také o Walburgině noci, což je noc čarodějnic, a o Svatojánské noci. Nejčastěji se postupuje proti zlým sekáčům podle počasí a doby zrání. Aby se zabránilo poškození úrody, je nejlepší obrana proti sekáčům pokropit pole vodou, vysvěcenou na Tři krále. Je také úspěšné dát do tří rohů pole dřevěný kříž a ty zapálit na Bílou sobotu, neboť pak z pole Divoký sekáč prchá jediným směrem, aniž by způsobil nějaké škody. Divoký sekáč je obyčejným lidským tvorům neviditelný. Mohou ho spatřit jen tzv. Nedělní děti, ale lze ho někdy spatřit i tak, že se před východem slunce vyrýpne v rohu pole trs trávy a položí se na hlavu. Tento pekelný podvodník je jen člověk, ale pozor – je ve svazku s pekelnými duchy! Je třeba být velmi opatrný a není bez nebezpečí, proti němu se postavit, právě proto že má podporu z pekel. Člověk, který spatřil zlého sekáče, když byl sám sekáčem spatřen, anebo ho sekáč spatřil sám, žije v nebezpečí, že ještě v tom roce zemře. Naopak by mohl sedlák sekáče zničit, kdyby ho spatřil jako první a sekáč ho nezpovídal. Potom sedlák potřebuje tři klasy, ale jen z těch, které sekáč posekal. Vzít se musí v rukavicích, vhodit do čerstvě vykopaného hrobu a přitom usilovně myslet na hříšného sekáče. Ten potom do roka zemře. Jeden žandovský měšťan si počíhal na sekáče v polích. Poznal v něm jednoho chalupníka ze Staré Vody! Vypukl mezi nimi ostrý spor a Žandovský mu předhodil, v čem mu kdy uškodil a čeho všeho se dopustil. „To tě bude ještě dnes stát život!“ vykřikoval zlý sekáč ze Staré Vody. „Pamatuj, že zemřeš, když nebudeš mít nic vysvěceného na prsou. A radím ti, o našem setkání neříkej nikomu nic, pokud je ti život milý!“ – Jak to dopadlo nevíme, ale pravděpodobně sekáč zemřel dříve než žandovský měšťan a tak se historka dostala do známosti mezi lidmi.

Jiný muž, pachtýř na Manském dvoře (Lehenhof), rovněž natrefil sekáče na poli. Bylo mu vyhrožováno sekáčem, že o jejich setkání nesmí nikdy vyprávět. Když šel pak pachtýř z Manského dvora do Milíkova, narazil tu na veselou společnost a v opilosti vyprávěl, koho v polích potkal. To udělal velmi nešťastné, neboť sotva přišel domů, strhla se na Dyleni tzv. Čarodějnická bouře. Tak se zde říkalo bouři, při níž spatří člověk v oblacích chechtající se čarodějníci. Bouře se rychle přiblížila ke dvoru, blesk uhořel do stavení a zabil nájemce dvora. To tři sedláci v Horní Falci si vedli lépe. Když narazili v poli na sekáče, chytili ho a uštědřili mu takový výprask, že sekáč úpěnlivě prosil o milost. Nato řekli: „My o tom nikdy vyprávět nebudeme, ale musíš přestat nám škodit!“ Slíbil, že jim nebude žádným sekáčem ubližováno. Ale musejí o tom mlčet. Kdopak to potom slyšel vyprávět a kdepak, když všichni mlčeli?

- **Sibylla Weisová**

Sibylla Weisová (Sewilla Weiß) byla tajuplná chytrá žena, čarodějnice a věštkyně Chebska. Pocházela z franckého rodu a žila prý dříve v Münchbergu nad Saalou ve Smrčinách. Zde prorokovala záhubu všech věcí. Také v okolí Waldmünchenu v Horní Falci existují o ní pověsti, a ještě z mnoha jiných míst zní její nebo podobné jméno (Willeweis) z dávné minulosti až do našich časů. Sibylla žila před mnoha sty lety v Chebu, patřila mezi uznávané „kouzelnice a čarodějnice“ a provedla mnoho zázračných věcí. Ale jednou se stalo, že její vinou lehlo popelem několik domů v Chebu. Zato byla odsouzena a vyhoštěna z Chebu. Sibylla pak přísahala tomuto městu záhubu. Tak jako na celém Chebsku, tak také pod Dylení zůstávala Sibylla Weisová jako věštkyně a čarodějka v živých vzpomínkách. Na cestě z Neualbenreuthu do Altalbenreuthu se prochází přes hranice Čech a Bavorska a v údolí leželo místo Boden, patřící k Čechám, při čemž nedaleký Rehberg je už bavorský. Zde řádil v nesmírně dávné době vulkán, který je dnes stejně tak neškodný jako sopka Komorní Hůrka u Chebu. O zdejší hoře a o celé krajině Frais se uvádí poněkud komplikované Sibyllino proroctví: „Přijde čas, že bude Frais zcela jinak rozdělen než je dnes, neboť zdejší lid bude od sebe oddělen, a bude to zcela jiný lid než je dnes. Avšak nové poměry založí krvavou válku, při níž bude kraj mezi Neualbenreuthem a Frauenreutem zpustošen. Poteče tolik krve, že se potok u místa Boden rozvodní, naplněný krví, a ze všech vod až k potokům Leibitschbach a Fleißenbach zbudou jen tři. Až nastane čas míru, bude možno spatřit blízko kočár, který se svými koňmi zůstal trčet u Boden mezi dvěma smrky.“ Toto proroctví vyslovila Sibylla Weisová na tzv. Sladkém místě, kde stál velký balvan. Na znamení svého proroctví, šlápla bosou nohou na balvan a udělala stopu jako by šlápla do vosku. A pokračovala: „Až tato stopa na kameni vyvětrá a zmizí, přijde čas pro vás, obyvatele tohoto kraje. Jako předzvěst té doby uvádím, že ženy budou nosit klobouky a šat jako muži, děvečky budou oblečeny v sametu a hedvábí a takto chodit do stájí, vozy budou jezdit bez spřežení, zprávy budou psány do dálky bez pera, národy rozdělí nenávist. Zvláště mezi Slovany a Němci bude tak nestydatá, že je neujdou ani mírumilovní Němci a ovládne je hněv. Potom přijde těžká bitva a začne hrozná válka.“ Lidé kolem roku 1900 prý ještě spatřili stopu Sibyllinu v kameni, dnes už se neví o kameni nic. Zda a do jaké míry bylo Sibyllino proroctví povedené, se přely po staletí minulé generace. A tak se dostává do místních pověstí podobně jako slepý mládenec.